

Η ΚΕΡΚΥΡΑ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 185

Ἀσθενήσας ποτὲ βερέως ἐν Ὀλυμπίᾳ ἦλθον καὶ διέτριψα τρεῖς ἑβδομάδας ἐν Κερκύρᾳ. Τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου μου ἔβλεπεν ἐπὶ τῆς πλατείας. Οἶον δὴ ποτε δ' ὄραν καὶ ἐν τῷ ἡνοι-

εῖμπορῇ νὰ τὴν καταλάβῃ τι ὡς ὑπεράσμιος ἡτυχία. Καὶ ἐάν τοῦτο ἦτο ἀκόμη δυνατὸν καὶ ἐν μέσῳ τῶν πολυπλόκων ἡμῶν φροντίδων καὶ τῶν μυρίων νημάτων, τῶν δεσμευόντων ἕνα ἕκα-

Η ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ

γα τὸ προῖ, πάντοτ' εἴρισκον κομψοῦς τινας περιπατοῦντας ἐν αὐτῇ, ὡς ἐάν ἡ ἀνοιχτὰ ἡμέρα οὐδὲν ἡζίου παρ' αὐτῶν γὰ πράξωσιν, ὡς ἐάν ἡ εἰρηνικὴ ἀπόλαυσις ἦτο τὸ μόνον τῆς ζωῆς αὐτῶν μέλημα. Ἀλλὰ καὶ τὸν ξένον ἐν Κερκύρᾳ

στον, θὰ συνέβαινε βεβήτως νὰ ἐπιλανθάνεται τις τοῦ νόστου. Τὴν μαγείαν ταύτην τὴν ἡσθάνθησαν ἤδη οἱ ἀρχαῖοι, ἄλλως δὲν θὰ ἐτοποθέτουσαν ἐνταῦθα τὴν τῶν Φαιάκων νῆσον, τὸν μακρῶν τῆς ὁποίας βίον περιγράφει ἡ Ὀδύσσεια.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας πυκνὸν πλῆθος πληροὶ συνεχῶς τὴν πλατεῖαν, ἐνίοτε δὲ καὶ μετρία τις μουσική, καὶ—ἄρχων καὶ ἰδιώτης, πτωχὸς καὶ πλούσιος κἀθηνά, ὁ μὲν παρὰ τὸν δὲ περὶ τὰ μικρὰ καὶ ἀπλὰ τραπέζια, τὰ ὑπὸ τῶν πολυαριθμῶν πέριξ καφενειῶν ἐκτεθειμένα.

Ὅστις θέλει νὰ περιλάβῃ δι' ἐνὸς βλέμματος τὴν τε πόλιν καὶ τὰ περιχώρα, πρέπει ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως. Πλησίον τῆς περιάκτου γεφύρας, τῆς ἀγοῦσης εἰς τὰ ἐπέκεινα τῆς πλατείας, ἴσταται μνημεῖον, τὸ ὁποῖον κανεὶς Γερμανὸς δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀντιπαρέλθῃ χωρὶς νὰ τὸ σεβασθῇ, ὅσον ἀπρηξαιωμένη καὶ παράξενος καὶ ἂν φαίνεται ἡ τέχνη του. Διότι τὸ μνημεῖον τοῦτο τὸ ἐστῆσεν ἡ Δημοκρατία τῆς Βενετίας εἰς τὸν στρατηγὸν αὐτῆς τὸν ἐκ Θυριγγίας Ματθαῖον Ἰωάννην κόμητα τοῦ Σούλεμβουργ, ζῶντα ἔτι τῷ 1717, ἐν ἔτος ὕστερον ἀποῦ ἀπέκρουσεν ἀπελάσας τῆς Κερκύρας πολυπληθεστάτας καὶ ὑπερόχους τῆς Τουρκίας στρατιωτικὰς δυνάμεις. Ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τοῦ φρουρίου ὑψοῦται ἱστός, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀναρτῶμεθα μεγάλαι μαῦραι σφαῖραι σημεῖοις τὴν προσέγγισιν τῶν ἐξυπρετοῦντων τὴν συγκοινωνίαν μεγάλων ἀτμοπλοίων. Τοῦτο φαίνεται ἐπὶ τῆς εἰκόνας ἡμῶν ἐν σελ. 208, ἡ ὁποία εἶνε εἰλημμένη ἀπὸ τῆς ἐξωτάτης τοῦ βράχου γωνίας μὲ προβολὴν ἐπὶ τῶν δύο κορυφῶν καὶ τῆς πόλεως. Τὸ χαμηλὸν τῆς θέσεως, ἀφ' ἧς ἡ εἰκὼν ἐλήφθη, κάμνει τὴν εἰς τὰ πρόσθεν κορυφὴν νὰ φαίνεται ἀσυμμέτρως ὑψηλοτέρα. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης κορυφῆς ἔφορξ τὴν ἀληθῶς τὴν θαλασσίαν ὁδὸν ὅπως ἀπὸ οὐδενὸς ἄλλου σημείου. Ὡσκότως ὅμως ἐπιβλέπει καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ ἐγγυτέρω καὶ ἀπωτέρω περιχώρα τῆς. Ἡ ἐν σελ. 192 εἰκὼν παριστᾷ πρὸ τῶν βλεμμάτων τὴν ῥάχιν τοῦ ὑψώματος, τὴν δευτέραν κορυφὴν, τὴν θάλασσαν καὶ τὰ βουνὰ ἀπέναντι. Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ὁ Γρηγορόβιος εἶδε παρελαύνουσαν πρὸ αὐτοῦ, ὀλοκλήρον τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου· ἀληθῶς δὲ ἡ φαντασία δὲν χρειάζεται εἰ μὴ ἐλαφρὰν μόνον ἀνάθεσιν, ὅπως ἴδῃ τοὺς στόλους τῶν Ἀθηναίων καὶ Κορινθίων, τῶν Νορμάννων, Βενετῶν καὶ Τούρκων, ὀλισθαίνοντας ἐπὶ τῶν κυμάτων ἐκείνων. Ἀλλὰ καὶ κἄτι τι ἄλλο ἀκόμη διεγείρει ἡ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου θέα. Ἀπέναντι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἐπὶ τῆς γηραιᾶς Ἡπείρου, ὄπισθεν τῶν ὑψηλῶν ὄρεων κοιταίνεται μικρὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἔφερέ ποτε πανάρχαιον ἱερὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸν ναὸν καὶ τὸ μνητεῖον τοῦ Διὸς τοῦ Δωδωναίου. Καὶ ὁ τόπος οὗτος κεῖται τώρα ἀπὸ αἰῶνων ἐνώπιον τῆς γείτονος ἑλληνικῆς νήσου ὡς ξένη χώρα! Ὡς μείνη λοιπὸν καὶ δύναται νὰ μείνη οὕτως ἔχουσα ἡ παρὰ φύσιν αὕτη κατάστασις τῶν πραγμάτων; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην δὲν τολμῶμεν

νὰ δώσωμεν μετὰ πεποιθήσεως ἀρνητικὴν ἀπάντησιν.

Τὴν περικαλλεστέραν καὶ τὰ μάλιστα χαρακτηριστικὴν εἰκόνα παρουσιάζει ὁ ἐφ' οὗ τὸ φρούριον βράχος, ὅταν τὴν παρατηρῇ τις ἀπὸ τὸ νότιον μέρος, ἀπὸ τὴν θελατικὴν ὁδὸν τῶν καταπλεόντων σκαφῶν, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ μέρος τοῦτο παραπλέουσι πλησιέστατα εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης. Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἐμποεῖ τὴν ἐντύπωσιν ἰδανικοῦ φρουρίου, ἐξηγημένου ἐκ τινος παραμυθίου· τόσον εὐάρεστα, τόσον τυπικὰ ἐμφανίζονται τὸ τε σχῆμα καὶ τὸ περιγράμματό του. Ἀπὸ τῶν σημείων, ἀφ' ὧν ἡ ῥάχιν φαίνεται ὀλιγώτερον, τὸ φρούριον ὁμοιάζει σαρκοφάγον ἐπὶ τῶν κυμάτων ἡρεμοῦσαν· ἔπειτα πάλιν φαίνεται ὡς πελώριον βῆθρον φέρον τὰς δύο κορυφάς, ὡς ἐάν ἐκάστη τούτων ἦτο θεὸς τις ἐπ' αὐτοῦ ἰδρυμένος. Καὶ ὅμως τὸ περιβλεπτόν τοῦτο σημεῖον, τὸ προσελκῦσαν τοὺς πρώτους ἐκ τῆς ξένης ἐλθόντας κατοίκους, δὲν εἶνε τὸ ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις. Ἐκεῖνοι πολλῶ μᾶλλον κατέλαβον τὴν βραχώδη γλῶσσαν, ἡ ὁποία νοτίως ἀπὸ τὴν σημερινὴν πόλιν διήκει εἰς τὴν θάλασσαν. Αὕτη ἀπέχει πολὺ τοῦ νὰ ἔχῃ τὸ ὠριμένον τῆς ἄλλης σχῆμα. Ἐν τούτοις εἶνε ἀσυγκρίτως εὐρυχωροτέρα, τοῦθ' ὕπερ ἦτο σπουδαῖον πλεονέκτημα, ἐπειδὴ παρόμοιον φρούριον ἐν καιρῷ τῆς ἀνάγκης εἶχε συνεχῶς νὰ περισκέπη μέγα πλῆθος ἀνθρώπων. Πρὸ πάντων ὅμως ἡ γλῶσσα αὕτη ἐσχημάτιζεν ἔσθθεν μὲν μετὰ τοῦ κραπέδου τῆς νήσου ἕνα διὰ τὰς ἀρχαίας περιστάσεις ἐξαιρετικὸν λεκανοειδῆ λιμένα, μὲ στενὴν, εὐκόλως κλειομένην εἴσοδον, ἔξωθεν δὲ ἀνοικτὸν πρὸς ἀπόβασιν ὀρηκτῆριον προφυλακτὸν κατὰ τοῦ βορρᾶ ὑπὸ τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ κεῖται νῦν τὸ φρούριον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ συνέχεια τῆς γλῶσσης ταύτης πρὸς τὴν ξηρὰν εὐκόλως ἠδύνατο νὰ φράσσεται, ἀντεστοίχει ἄρα ἡ θέσις καθ' ὀλοκλήριον πρὸς ἕνα, δικαίως προτιμώμενον θεμελιώδη τύπον ἑλληνικῶν παραλίων πόλεων—θέσις ἐπὶ ἀκρωτηρίου μὲ λιμένα ἐκατέρωθεν—ὅστις συνήθως ἐν ἐαυτῷ ἀσφάλειαν καὶ εὐμαρῆ συγκοινωνίαν. Εἶνε ἄλλως τε γνωστὸν, ὅτι τὰ ἱστοφόρα εἰμποροῦν νὰ προσορμισθοῦν μὲ κάθε ἀέρα, ὅταν εἶνε ἐλεύθερα νὰ ἐκλέξωσιν ἕνα ἐκ δύο ἀντιθέτως καιμένων ὄρων.

Ἀκόμη κατὰ τὴν τέταρτον μ. Χ. αἰῶνα ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωβιανὸς ἐκτίσεν εἰς τὸ ἕκρον τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεομήτορος, ἐκείνην ἡ ὁποία κατόπιν, ὅτε ὁ συνοικισμὸς ἐχώρησεν εἰς τὴν σημερινὴν αὐτοῦ θέσιν, ἐπωνομάσθη Παληόπολις.

Περὶ τὴν εἴσοδον δύο ἀρχαῖαι κορινθιακὰ παραστάδες ὑποβαστάζουσι τὸ ἐπιστύλιον, ἐφ' οὗ φέρεται ἐγγεγραμμένη τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιγραφή. Ἀνωθεν τούτου ἐκτίσθη ἀργότερον ὁ Λέων

τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Καὶ οὕτως ἐγένετο τὸ ὅλον μνημειακὸν περὶ τῶν τυχῶν τῆς νήσου ἐπιγράμμα, ἐκφραστικώτερον τοῦ ὁποῖου δὲν δύναται τις νὰ φαντασθῇ. Περαιτέρω, ἀνωθεν τῆς παραλίας, παρὰ τὴν πηγὴν Καρδάκι (σελ. 193), ἡ ὁποία ἐροδίαξέ ποτε ὀλοκλήρους στόλους μὲ ὕδωρ, ἀνεσκάφησαν τὰ λείψανα παναρχαίου δωρικοῦ ναοῦ, τοῦ ὁποῖου τὸ μήκος τῶν στύλων εἶνε τετρακοῦτον, ὥστε προφανῶς ὑποδεικνύει, ὅτι τὸ στέγασμα τοῦ ναοῦ ἦτο ξύλινον, ὅπως ἐδιδάχθημεν νεωστὶ νὰ υποθέτωμεν περὶ τῶν ἀρχαιστάτων ἑλληνικῶν ναῶν. Ἐκεῖ ὅπου ἐκεῖτο ἡ παλαιὰ πόλις φέρονται νῦν ἄλση ἐλαιοδένδρων, ὁποῖα εἶνε τὰ περιβάλλοντα ὀλοκλήρον τὴν νήσον, ἀνέκαθεν θαυμαζόμενα διὰ τὸ ὕψος καὶ τὸ πάχος τῶν κορυμῶν αὐτῶν. Τὰς ἀμπέλους τὰς παρηγκώνισαν οἱ ἐλαιῶνες, τοῦλάχιστον τὰς ἐξήλασαν ἀπὸ τῶν ὕψων πρὸς τὰ πεδινὰ μέρη παραβλάψαντες οὕτω τὸ πρῶτον τῶν. Εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τῆς χώρας ἡ ἀμπελος πιθανῶς παρενεβλήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Βέβαιον εἶναι μόνον ὅτι ἡ τῶν ἐλαιοδένδρων φυτεία ὑπεστηρίχθη τὰ μέγιστα ὑπὸ τῶν Βενετῶν· τὸ δ' ὅτι κηρόνησαν μίαν τόσῳ μονοειδῆ παραγωγὴν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ τηρήσωσι τὴν νήσον ἔτι μᾶλλον ἀσφαλῶς ἐξηρητημένην ἀπ' αὐτῶν καὶ τοῦ εἰσαγωγικοῦ αὐτῶν εἰμπορίου—δὲν ἀντιβαίνει βέβαιαι εἰς τὰς πολιτικὰς αὐτῶν θεωρίας. Ὑπὸ διάφορον ἀλλὰ πλείστου λόγου ἀξίαν ἔποψιν μετέβαλον τὴν φυσιογνωμίαν τῆς νήσου οἱ Ἄγγλοι κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον ἐπ' αὐτῆς κυριαρχίαν τῶν χαράζαντες καὶ ἐγκαταστήσαντες λαμπροὺς ἀμαξίτους δρόμους.

Ὁ ταξιδιωτικὸς ὁ διατριβῶν ἐν Κερκύρᾳ μίαν ἐρατεινὴν τοῦ ἔαρος ἡμέραν, ὁ περιπατῶν εἰς τὰς παραδεισίους αὐτῆς ἐξοχάς, τῶν ὁποίων ἡ τροπικὴ σχεδὸν βλάστησις σαφανεῖ, ὁ ἀναπνέων τὸν εὐκαρέστατον ἀέρα, ὁ βλέπων τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου περιλουομένην καὶ ὑπὸ ποικίλων ἀποχρώσεων περιαυγαζομένην, ὁ ταξιδιωτικὸς ὅστις ἐνώπιον πάντων τούτων λησμονεῖ ἅπασι πᾶν ὅ,τι ἄλλως τοῦ πιέζει τὴν καρδίαν ἢ τοῦ βραβεῖναι τὴν κεφαλήν—αὐτὸς μακαρίζει βέβαια ἐκείνους, εἰς οὓς δέδοται νὰ κατοικήσῃ δικαίως εἰς τοιοῦτον παράδεισον. Ἐπιπροστίθενται δὲ εἰς ταῦτα καὶ ἄλλου εἶδους ἐντυπώσεις, ἐντεινούσαι τὴν εὐάρεστον τῆς ψυχῆς διάθεσιν. Ὁ ἀπὸ βορρᾶ κατερχόμενος προγεύεται, οὕτως εἰπεῖν, ἐν Κερκύρᾳ κατὰ πρώτην φράσιν τοῦ ἀνατολικοῦ βίου. Ὅταν δ' ἐπιστρέφει ἐκ τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴν πατρίδα του, τὸν προῦπαντῶσιν ἐνταῦθα τὰ πρῶτα τεκμήρια τοῦ συνήθους αὐτῷ ἐσπερίου πολιτισμοῦ. Διότι οὐχὶ ὀλίγον ὠφελιμὴν ἔμειναν ἡ νήσος μὴδέποτε εἰς Τούρκους ὑποταγεῖσθαι, ἀλλὰ μόνη αὕτη ἐκ πασῶν διατελέσασα πάντοτε ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ χορείᾳ. Ἰδίαις τις ἀτμοσφαῖρα πε-

ριπνεῖ ὅπως δῆποτε περὶ τὸν ἀρχαῖον ἐνταῦθα πολιτισμὸν, μὲ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συγκριθῇ ὁ εὐχάριστος μὲν ἀλλὰ νέηλος πολιτισμὸς πρωτευούτων τινῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπὶ τούτοις ὅμως ἄξιον πολλῆς παρατηρήσεως καὶ σημαντικὸν ἰδίαι τοῦ χαρακτῆρος τῆς μακρᾶς βενετικῆς κατοχῆς εἶνε, ὅτι τὸ ἐπίχρισμα τοῦ εὐρωπαϊσμοῦ δὲν προῦχώρησεν ἐξω τῶν πυλῶν τῆς πόλεως εἰ μὴ ἐλάχιστα μόνον.

Καὶ πόσον ἀπομακρυσμένος τοῦ κόσμου ἦτό τις πρότερον ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τούτων! Ἡ διαμονὴ ἐπὶ νήσου ἔχει πάντοτε τι τὸ ἡσυχαστικόν. Οὐχὶ δ' ἄνευ λόγου ἀναφέρονται μόνον «νῆσοι» ὡς κατοικίαι «τῶν μακάρων». Ἐν Κερκύρᾳ δὲ τότε ἐλάμβανέ τις δις μόνον τῆς ἐβδομάδος ἐπιστολάς κ' ἐφημερίδας, τὰς πηγὰς ταύτας πάσης ἀνασχίας,—μετὰ τοῦτο εἰμποροῦσε κανεὶς πάλιν νὰ τρέξῃ πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ εἰρηνικοῦ τοῦ βίου. Ὅτι ταῦτα σήμερον ἔχουσιν ἄλλως, ἐννοεῖται. Μὴδὲ ἡμέραν μὲ εἰς τις χωρὶς νέων εἰδήσεων. Ἡ συγκοινωνία ἐπὶ τῆς θαλασσίας ταύτης ὁδοῦ κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην δεκαπενταετίαν κηζήθη καταπληκτικῶς ὁμοῦ μὲ τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν μεταβάλλει δὲ καὶ τίποτε ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς χώρας, αὕτη δὲ—ἐν τούτῳ ἡ βραχεῖα διαμονὴ οὐδαμῶς ἀπατᾷ τὸν ταξιδιωτικὸν—μὲ ἀφειδῆς τῷ ὄντι χεῖρας θαψιλεύει τὰ δῶρά της ἐπὶ τῆς νήσου.

Τὸν πληκτικὸν τοῦ θέρους καύσωνα, τὸν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς πόλεως, τὸν ἀποφεύγει κανεὶς ἀνερχόμενος εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη. Ἀφ' ἑτέρου εἶνε πανθομολογουμένη ἡ τοῦ χειμῶνος ἡπιότης. Ἡ νήσος δὲν εἶνε ἀπηλλαγμένη ἐλωδῶν ἀναθυμιάσεων, ἰδίαι κατὰ τὰ μεσημβρινὰ χωρία. Ἀλλὰ τοῦτο ἐλάχιστα μόνον αἰετίζει τὴν ὅλην τῆς εἰκόνας αὐτῆς λαμπρότητα. Ἐκτάκτως μεγάλη εἶνε ἡ εἰς τὴν Κέρκυραν ἀναλογουσα μερὶς τῆς ἐν γένει παραγωγῆς ἐν Ἑλλάδι. Κατανοεῖ δὲ κανεὶς τοῦτο κάλλιστα, ἐὰν παραβῆλῃ τὴν ὀλικὴν τῆς παραγωγῆς ταύτης ἀξίαν πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου. Ἐν Ἑλλάδι μόνον ἡ Κεφαλληνία καὶ ἡ Μεσσηνία ἀμιλλῶνται ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν μὲ τὴν Κέρκυραν. Ὑπεροροῦσι δὲ ταύτης ἡ Ἥλις καὶ ἡ Ἀχαΐα μὲ τὴν ἀπαράμιλλον αὐτῶν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος. Ἡ δὲ Κέρκυρα, τῆς ὁποίας ἡ ἔκτασις δὲν ἀποτελεῖ οὔτε τὸ ἑκατοστὸν κἄν τῆς Ἑλλάδος, παρέχει μολαταῦτα τὸ ἑγδῶον καὶ ἕκτον τῆς ὅλης οἰνοπαραγωγῆς τοῦ τόπου καὶ δὴ τὸ ἕκτον ἢ ἑβδομον τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐλαίων. Δὲν θέλω νὰ παρασιωπήσω ὅτι παρατηρητὰ ἀρμόδιοι νὰ κρίνωσι περὶ τῶν τοιοῦτων θεωροῦσιν ὡς ὑπέροματρον τὴν κλιμακὰ, καθ' ἣν γίνεται ἡ καλλιέργεια τῶν ἐλαίων ἐπὶ τῆς νήσου. Ἀληθῆς ὅμως μένει πάντοτε τοῦτο: «Ὅ,τι κάμνει ἡ φύσις αὐτοῦ πέρα εἶνε καλὰ καμωμένον». Ἀλλ' οἴμοι! ὅτι εἰς τὴν ἀνθρωπότητα

τίποτε δεν έχεις τελειών! » Αὐτὴ δὲ ἡ πλουσία φύσις, ἡ ῥιπτούσα τοῦ καρπούς ἐτοιμοὺς εἰς τὰς ποδιάς τῶν κατοίκων τῆς Κερκύρας, ἀνεχάιτισεν ἀρχὰ γε παρακωλύουσα τὴν ζωϊκὴν αὐτῶν δρασίαν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνεργῇ; Ἡ μήπως ἡ μακρὰ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ξέλιων ἐξάρτησις παρέλυσεν χωλάνατα τὴν δραστηκότητά των; Ὅποια δὴ ποτὲ καὶ ἂν εἴνε ἡ αἰτία, τὸ γεγονός μὲν ἀνεκμιτῆρητον, ἀνηλεῶς δὲ τὸ ἐπικαλαμυδάνουσι οἱ ἀριθμοί, οὓς δα- νειζομαί ἀπὸ τῆς τελευταίας τῆς Ἑλλάδος στα- τιστικῆς τοῦ ἔτους 1889. Πανταχοῦ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ τελευταία ἔτη ἐκτάκτως ἠΰξησεν ἡ τῶν ἐντοπιῶν συμμετοχὴ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν παραγωγὴν—τῆς Κερκύ- ρας τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν κατέχει καὶ σήμερον ἀκόμη τὴν τελευταίαν θέσιν, τὰ δ' ἐργοστάσιά τῆς περιορίζονται σχεδὸν ὅλως διόλου εἰς ἀριθμὸν τινα ἀτμομύλων καὶ σαπωνοποιείων (:). Ἐπειτα: Ἐν τῶν καλλίστων χαρακτηριστικῶν τῶν Ἑλλή- νων εἴνε ὅτι, προκειμένου περὶ ἀλληλοδοθησίας, δὲν προσύονται πρὸς καμμιὰς θυσίας. Μία δ' ἐκ- τάκτως ἀνεπτυγμένη συναίσθησις τῆς κοινωνοφ- λίας παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ἐκδηλοῦται διὰ μεγα- λοπρεπῶν ἰδρυμάτων καὶ φιλανθρωπικῶν σωμα-

τείων. Ἐκ Κερκύρας οὐδὲν σχεδὸν τοιοῦτον ἀνα- σέρει ἡ στατιστικὴ (:). Ἐκτὸς γυναικείου τινὸς συλλόγου καὶ ἐτέρου προστατευτικοῦ τῆς τῶν ἀπύρων παιδείας διὰπρέπουσιν ἐπὶ τῆς νή- σου δύο μουσικαὶ καὶ εἰς δραματικὴς σύλλογος. Εὐγλωττότατα ὅμως ἐκφράζει τὴν ἐπικρατοῦ- σεν κατὰ τῆσιν ἰδίᾳ τὸ γεγονός, ὅτι ἐκ 2,700 φοιτῶντων εἰς τ' ἀνώτερον ἐκπαιδευτήριον μόλις τὸ πέμπτον περίπου εἴνε κορσάσια· ἐν τοῖς δη- ματικαῖς μάλιστα σχολαῖς τὰ θήλας δὲν ἀπο- τελοῦσιν εἰ μὴ τὸ ἕκτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν. Οὐλιβερόν εἴνε ὅτι ταῦτα ἐπ' οὐδεμιᾶς τῶν Ἰονίων νήσων ἔχουσιν οὐσιασθῶς κάλλιον. Τούνοκτιον ἐν νεκραῖς ἐπαρχίαις, ὅποια ἡ Ἀτ- τικὴ καὶ ἡ Βοιωτία, ἀναλογοῦσι δύο θήλας πρὸς τρία πάντοτε ἕρρενα. Εἰς τὰ ἀνώτερα μάλιστα τῆς Ἀττικῆς ἐκπαιδευτήριον ἡ ἀναλογία μεταξὺ τῶν δύο φύλων εἴνε σχεδὸν ἡ αὐτὴ. Καὶ ναὶ μὲν εἰς τινα μέρη τῆς νέας Ἑλλάδος ἡ ἀναλο- γία εἴνε πλέον μειονεκτικὴ τῆς ἐν Κερκύρα, ἀλλ' ὅμως ὁ πολιτισμὸς τῆς νήσου αὐτῆς χρονο- λογεῖται ἀπὸ τόσων περίπου ἐκκτονεκτητηρίδων, ἄρ' ὅσων δεκαεκτητηρίδων χρονολογεῖται ὁ τῆς Ἑλ- λάδος.

FR. DR. HIRSCHFELD

Μετάφρ. Γ. Μ. Β.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΟΥ

Διήγημα

Συνέγραψε καὶ ἔβλεψε, 188 σ. 188.

Ε'

Πέρασε καὶ ὁ χειμῶνας. Ἐλυθῶσαν τὰ χιόνια τοῦ Ζυγοῦ, μόνον ἡ κορφή του πρόβαλλεν ἀκόμα τιλυγμένη σὰ μέσθ σὲ ψιλὸ κατὰλευκὸν γαζμάκι. Στὸ Μισόκαμπο λουλοῦδιζαν ἡ μυγαλαῖς καὶ ἔς τὰ σπιτάκια τοῦ Θαλασσοχωριοῦ, μέσθ ἀπὸ κάθε χαγιάτι καὶ κάθε λιανωτό, μέσα σὲ λο- γῆς λογιῆς γαστρούλαις καὶ κασελάκις πρασί- νιζεν ὁ βασιλικὸς, τὸ δούσμο, τὸ δεντρολίθισο, καὶ ἄνοιζαν τὰ ῥόδα, τὰ γασούραλα, τὰ μανου- σάκια καὶ ἡ βιολέττις. Καὶ τὸ πῖθ φτωγῶ- σπιτο τὸ ἔβλεπε; πλοῦσιο σὲ μυριστικὰ, καὶ τὰ κορίτσια τοῦ Θαλασσοχωριοῦ μὲ τῆς θρεμμέναις πλεξίδες καὶ τὰ βεργολυγερά κορμάκια τους τὸ εἶχαν ξεχωριστὴ δουλειὰ τὴν ἄνοιξιν νὰ τὰ πο- τίξουν καὶ νὰ τὰ ξεδιαλέγουν τὰ λουλοῦδι τους. Κ' ἐκεῖ κάτω ἀπ' τὰ χαγιάτια καὶ ἀπ' τὰ λι- ανωτά, σὲ πόρταις καὶ σὲ παρόθια καὶ ἀνάμεσα ἔς τῆς γάστρας, ἔχτιζαν καὶ τὰ χελιδόνια τῆς φωλιαῖς· τί εὐκολα ποῦ εἵριταν τόπο γιὰ νὰ χτίσουν τῆς φωλιαῖς τους ἐκεῖ πέρα· ὅσο φτωγῶ- τερα ἦταν χτισμένο τὸ σπιτί, τόσο πλουσιώτερα, τόσο ἀφοδιώτερα ἔχουσαν τὰ χελιδόνια τὰ καυ- μένα· καὶ θαρρεῖς τὸ γινώριζαν καὶ αὐτά!

Στὸ σπιτικὸ τοῦ Μήτρου τοῦ Ροσμειώτη

κανένα λουλοῦδι δὲν εἶχε ἀνοιξίει· δὴ τρεῖς γα- στρούλαις ἐστέκονταν ἀπάνω ἔς τὸ μπαλκόνι γυ- μναῖς, σὰν νὰ διὰβηκεν ἀπάνω τους ἀνάπικα πο- δάκι. Στὸ μαλὸ τῆς Δῆμινας φροντίδες γιὰ λουλοῦδι δὲ χωροῦσαν. Τὸν περασμένο χειμῶνα ἔφαριξεν τ' ἀνεμὸβροχο τῆς γάστρας μὲ τῆς τάβλαις ποῦ τῆς ἐκρατοῦσαν καὶ στόλιζαν τὴν μπρο- στινὴ τὴν ὄψιν τοῦ σπιτιοῦ ἀπ' ἄρα σ' ἄρα, καὶ μαζί μ' αὐτὰ καὶ τῆς φωλιαῖς μ' ὅλα τὰ χελιδόνια. Κανεῖς δὲ συλλογίστηκε νὰ τὰ ξανα- στυλώσῃ. Καὶ σὰν ἦσθεν ἡ ἀνοιξίς καὶ γύρισεν καὶ τὰ πουλιά τῆς, δὲ στάθησαν ἔς τὸ σπιτί, ἡ ἔ- φυγαν τὸ χαλασμὸ ἀνήσυχα χτυπώντας τὰ φτερά.

Πέρασαν ἡ ἀποκρηαῖς καὶ ἡ Μεγάλη Σαρα- κοστή μὲ τὸ καλὸ ἦταν ἔς τὰ τελευταία. Κ' ἡ Ἑβδομάδα τῶν Παιθῶν ξαναγύρισεν. Ὁ Ἀπρί- λιος, νύφερος, ξανάνοιξε τὴ ζωὴ καὶ νῆα δύ- ναμι σκορπούσε γιὰ τῆς ζωῆς τὸν ἀγῶνα· νέαις χαρὰς ἐνοιώθεν ἡ ψυχὴ, νέαις φροντίδες ἐφύτρων- ναν ἔς τὸ νοῦ· σὰν τ' ἄνοιξιν ἡ ἀγάπαις, ἡ ἐκκλησιαῖς ἀνοιχταῖς μοσχοβολοῦσαν ἀπὸ λι- θάνι, καὶ ἡ καρδιαῖς ἀνοιχτότεραις, μοσχοβολοῦ- σαν ἀπὸ ἐλπίδες. Τέτοια ἐποχὴ γλυκάνεται καὶ ὁ βασιανισμένος καὶ ὁ ἀπελπισμένος παίρνει ὄρμη· καὶ αὐτὸς ποῦ εἶν' ἐτοιμος νὰ ξεψυχήσῃ,

τὴν ἀγκυλιάζει σφιχτότερα τὴ ζωὴ, κυττάει νὰ τὴν πουλήσῃ ὅσο μπορεῖ ἀκριβώτερα.

Ὁ Μήτρος δὲν εἶχε πλέον γλυτωμὸ. Μετρη- μέναις ἦταν ἡ μέραις του. Πάνω καὶ οἱ γιατροὶ μὲ τὰ γιατρικά, πάνω καὶ ἡ μάγισσας μὲ τὰ μαντολόγια. Γαγγαρίνιασε τὸ πόδι. Τὸ φαρμάκι ἀνέβηκε ὀλοένα καὶ ἀπλώνονταν ἔς τὸ αἷμα. Κ' ἐκεῖνος ἀμύλητος, ἄσειστος, μόνον τὰ μάτια του μιλοῦσαν, γοργοκίνητα, γυαλιστερά, λῆς καὶ πε- ρίμενε τὸ Χάρο, γιὰ νὰ λοχριαστοῦν. Ἡ δόλια ἡ Δῆμινα εἶχε καταντήσει ἀγνώριστη ἀπὸ τὴν ἀγρύπνια καὶ ἀπὸ τὴ λύπη, σωστὸ σπαράδαλο. Ὁ Μήτρος ὁ Κανίνας, ὁ Γιαννάκος ὁ Τερνά- ναμας καὶ ἡ Τροία Τρέλα οὔτε μιλοῦσαν οὔτε τὸ κουνούσαν ἀπ' τὸ πλευρὸ του. Τὴ Μεγάλη Πέμπτη ἔφεραν τὸν παπὰ Θύμιο καὶ τὸν μετὰ- λαβε.

Ἡ Μεγάλη Παρασκευὴ ξημέρωσαν ὄχι σὰν ταῖς ἄλλαις χρονιαῖς, μὲ μαῦρον οὐρανὸ. Ξημέρωσε καταγάλανη καὶ ὀλόξκνη. Μὲ τὴν πρώτη ἀ- κτινα τοῦ φωτὸς ποῦ γλύσθη ἀπὸ τὴν χαρ- μάδα ἔς τὸ στρώμα τοῦ Μήτρου, ὁ Μήτρος ἐσπαρτάρησε καὶ ἔβγαλε φωνὴ τρανὴ καὶ ἐκραξε: — Μάννα, ἤλιο θέλω, ἄρα θέλω· ἀνοιξέ τὸ περὸθρο!

Καὶ ἀνοίγει τὸ περὸθρο καὶ ὁ ἥλιος πλημ- μυρίζει τὸ σκοτιδικασμένο, τὸ ἔρρο σπιτί. Σὰν πανηγύρι χίνεται τὸ φῶς τοῦ σὲ πάτωμα, σὲ τοίχους, καὶ σὲ κάθε τι. Τὸν περιχίνει τὸν ἄρ- ρωστο, καὶ ἔβλεπε πῶς ἦταν αὐτὸς ὁ μόνος γιατρός καὶ ὁ μόνος μάγος. Τὰ μακρὰ καὶ ἀχτέ- νιστα μαλλιά του τ' ἀναταράζει τὸ πρῶτον τ' ἀγέρει ποῦ μὲ βία χύθηκεν ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ πα- ρόθρο. Καὶ ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ περὸθρο τὰ μάτια του τραβῶνε ἴσα ὀλόξαι καὶ ἀνταμῶνεται μὲ τὸν ἥμερο γιγλὸ τοῦ Θαλασσοχωριοῦ τὸν ἴδιο τὸ γιγλὸ ποῦ ἀλλάζει χίλια χροῦματτα σὰ χίλια ὄνειρα σὲ κάθε γυροσπύλημα τοῦ ἡλιοῦ ἀπ' τὸ πρῶτον ὡς τὸ βράδυ. Μόνον πῶς ὁ Αὐγουστος δὲ προσοῦσε τότε νὰ τοῦ δώσῃ τὴ μυστικὴ ἐμμορ- φὰ ποῦ σήμερον τοῦ δίνει ὁ Ἀπρίλιος, πλασμένη ἀπ' ὄλαις ταῖς πνοαῖς καὶ ἀπ' ὄλαις ταῖς λαχτάρας τῆς ζωῆς. Καὶ σὲ μίαν ἄρα τοῦ μῶλου τὰ μά- τια του ξανοίγουν ἐνα καϊκάκι, τὸ ἴδιο τὸ κατὶ- του, ξαρματωμένο ἐκεῖ, παρρημένο. Καὶ σὰ νὰ φώτισεν ὁ ἥλιος τὸ λογισμὸ του πῖθ βασιεῖα καὶ ἀπὸ τὸ σπιτί του, κατὰλαβε καὶ αὐτὸς πῶς ἦσθεν ἡ στερνὴ του ἡ ὄρα, πῶς ὁ Χάρος πλά- κωσε, καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ παραδοθῇ σὰν ἄξιον παλληκαρι, μὲ τὸν κῆρ Ἥλιο ποῦ τοῦ φώτιζε τὸν ὕστερόν του δρόμο. Καὶ ὁ μάγος ὁ Ἥλιος τὸν ἐμάγαψε· τὴν μέθυσε μὲ ἐνα περὸθρο καὶ ἀπάντεχο κορσί, καμωμένο ἀπὸ ζωὴ καὶ ἀπὸ θάνατο.

— Ἐνα καθρέφτι, μάννα, ἔνα καθρέφτι!

Τοῦ ξανάβην ἔφαρα ἡ ἔγνοια τοῦ στολιδοῦ.

ἤθελε νὰ συγυρῶσῃ τὴ λεβεντιά του γιὰ τὸ τα- ξεῖδι τοῦ κάτω κόσμου. Τοῦ φαίνονταν πῶς ἐτοι- μάζονταν νὰ πάη στὸ πανηγύρι τοῦ αἰ Λιᾶ, ἔς τὰ πλάγια τοῦ Ζυγοῦ. Κ' ἡ μάννα ποῦ ἀλάλιασεν ἀπ' τὴ συμφορὰ, ποῦ ἀγροικοῦσε καὶ δὲν ἐνοιώθε, ποῦ ἐνοιώθε χωρὶς νὰ συλλογίζεται, τοῦ φέρονε τὸν καθρέφτι.

Ἐπῆρε τὸν καθρέφτι, καὶ ἄρχισε νὰ κυττά- ζεται μέσα ἔς αὐτόν· ἔχι νὰ κυττάζεται, μὰ νὰ κυττάζῃ μέσα ἔς αὐτόν χίλιας ἐνθόμησης, χί- λιας εἰκόνας ἀπ' τὰ μικρὰ του χρόνια ὡς τὰ τω- ρινὰ· εἰκόνας καὶ ἐνθόμησης, θαφταῖς μέσα ἔς τὸ νοῦ του, ποῦ ξεθάφτονταν γιὰ ὕστερὴν φορὰ καὶ ἀνασταίνονταν καὶ σὰν πουλάκια γοργώτερα ταῖς ἔβλεπε μὲ τὰ σβουρμένα μάτια του νὰ σπαρ- ταροῦνε μέσα ἔς τὸ γυαλί. Κ' ἔλεγε; πῶς ἦτον ὁ καθρέφτις; ὡτὰν ἐκεῖνον τὸ μαγικὸ τὸν περίφημο ποῦ μέσα του ξάνοιγε; ὅλα τὰ μακρὰ τὰ πε- ρασμένα καὶ ὅλα τὰ μακρὰ τὰ μελλόμενα.

Κ' ὕστερα μὲ μιάς δὲν ἀντίκρισε ἄλλο τίποτε μέσα ἔς τὸν καθρέφτι παρὰ τὸ κατὰχλωμο πρό- σωπό του καὶ τὸ σωμαμένο του κορμί. Καὶ πάλι ἀκούστηκε νὰ λέῃ μ' ἐκεῖνον τὸν ἀλάλητο καὶ μὴ τῆς λεβεντιάς.

— Ἀχ! ὠραῖα νιάτα ποῦ θὰ φάῃ ἡ γῆ!

Καὶ καθὼς εἶπεν «ὠραῖα νιάτα», ἔτσι τὸν πῆρε γιὰ στερνὴ φορὰ καὶ ἡ φροντίδα τῆς νιότης, τοῦ στολισμοῦ καὶ τῆς ἐμμορφῆς; ἡ φροντίδα ποῦ δὲν τ' ἀρίνει τὰ παλληκαρία καὶ μέσα ἔς τὴν ἀγκυλιά τοῦ Χάρου. Καὶ ἄρχισε νὰ τὰ χτενίζῃ, νὰ τὰ χτενίζῃ τὰ σγουρὰ μαλλιά, τὰ φροντιο- μένα καὶ ὀλόμκακα, ποῦ εἶχαν βουρῆξει, θαρροῦ- σαι, ὅλη τὴ φρεσκάδα καὶ τὴ δύναμι τοῦ κορ- mioῦ, γι' αὐτὸ φρόντιοντο ἔτσι καὶ μακρῶνα. Καὶ ἔστριβε τὸ μoustάκι του σὰ νὰ ἦτον ἐτοιμος γιὰ δαῖτερον ἀρραβωνήτικα. Κ' ὅταν ἀπόκαμα πῖθ σὰ νὰ τοῦ φώτισεν ἄχαρο φῶς τὸ νοῦ, ἔτσι καθὼς ἦτον ἀκουμπιστός, εἶπε ἔς τὴ μάννα του:

— Τώρα, δυστυχισμένη μάννα, τόσον καιρὸ ἔκανα κορσάγιο. Ἐλεγα πῶς δὲ θὰ πεθάνω.... Μιὰ χάρι τώρα σοῦ ζητάω. Κλάψε με, νὰ σ' ἀ- κοῦσω.

— Μπᾶ! παιδί μου, τί λόγια εἶν' αὐτά; Νὰ σὲ κλάψω; Ἴσα μ' αὐτοῦ ἦρθες; τραίλιζεν ἀλα- λιασμένα ἡ μάννα.

— Ἀχ! καὶ πάλι ἔχι! Κλάψε μάννα, κλάψε! Τὰ νιάτα γῶμα, γίνονται καὶ ἡ λεβεντιά γοστάρει, καὶ τὸ σὰν ὁ κορμὶ γῶμα καὶ τὸ πατοῦνε! Ὅπου πῆς καὶ σταθῆς, μάννα, νὰ τὸ λῆς.

Σύπικσε λιγάκι, καὶ ἔφαρ' ἀνακτινάχτηκε ἀ- πελπισμένα καὶ φώναξε:

— Δὲ θέλω νὰ πεθάνω μοναχικά· κότσο θέ- λω. Ἀνοιξέ μάννα τὸν πόρτα, νὰ μπῆ κότσοις μέσα.

Θὰ κόντευε τὸ μεσημέρι. Γύριζαν οἱ Θαλασσο- χωρῖταις ἀπ' τὴν ἐκκλησιάν. Ἄντρες, γυναῖκες,

παιδιά, κρατούσαν ἄνθη ἔς τὸ χέρι, τ' ἄνθη τοῦ Ἐπιτάφιου. Ὅταν ἐξαφνὰ φτάνει ἔς τ' αὐτιά των ἀνθρώπων, ὄλων ἐκείνων, ποῦ ἐθαίναν ἀπ' τὸν ἄη Νικόλα, κι' ὄλων ἐκείνων ποῦ περνοῦσαν ἀπὸ 'κει, — κ' ἦτον ἀδιάκοπο τὸ διάβα κατὰ τὴν ὄραν ἐκείνη, — φτάνει ἕνας ἦχος ἀργός, βραχνός, λυπητερός· λυπητερός ποῦ σήκωνε τῆ τρίχα καὶ σὲ σπάραζεν, ἦχος βγαλμένος σὰν ἀπὸ ζωντόβολο, σὰν ἀπὸ ἀνθρώπου· ἦχος ποῦ κατέβαινε καὶ ὑψώνονταν, κ' ἐπνίγονταν, καὶ χύνονταν, καὶ δέρονταν· ἦχος ποῦ ἦταν καὶ μίλημα καὶ οὐβλιασμα καὶ θρήνος καὶ παράπονο, καὶ κλάψιμο καὶ γέλιο, καὶ βραϊσιὰ, καὶ τραγοῦδι· τραγοῦδι τρομασμένης, ξετραλλαμένης, ἀπελπισμένης ψυχῆς. Κ' οἱ διαβάταις ἀκούγαν, στέκονταν, ἀνατρίχιαζαν, αὐτιάζονταν, ἐνοιῶσαν, κουνούσαν τὰ κεφάλια κ' ἔλεγαν ἕνας τοῦ ἄλλου :

— Μοιρολόι! ποῖς νὰ πέθανε;

Κάποιος ἔδειξε τότε τὸ σπίτι τῆς Δήμαινας, κ' ἔκραξε :

— Δὲν τὸ ξέρετε; ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς Δήμαινας βγαίνει τὸ μοιρολόι. Πέθανε ὁ ἀφεντομητρός!

Πέθανε ὁ Μητρός! Ὁ Μητρός ὁ λεβέντης, ποῦ βασανίζονταν ἕνα χρόνο ἔς τὸ στρώμα. Ὁ Μητρός ὁ χτυπημένος, ὁ ζηλοφθονημένος, ὁ μαγεμένος, ὁ ἀδικοσκοτωμένος! Σὰ χαλάζι ἔπεσε τὸ μαντάτο ἔς ὄλο τὸ Θαλασσοχώρι. Κ' ὅσοι τ' ἀκούγαν, ἀνεστέναζαν, ἐσμιγαν μὲ βία τῆς ἀπλάμας, κ' ἡ γυναῖκες τραβοῦσαν τὰ μάγουλα σὰ νὰ μὴ τὸ περίμεναν ἀπὸ τόσους μῆνες. Δὲ μπορούσαν νὰ τὸ χωνέψουν.

Ὅταν πεθαίνει παλληκαριὸν σὰν τὸ Μητρός, πεθαίνει ὀλόκληρη ζωὴ, σβύεται ὁ ἥλιος! Καὶ τότε στάθηκεν ἕνα πρᾶγμα ποῦ δὲ θυμοῦνται οἱ γεροντότεροι νὰ ξαναστάθηκε κ' ἄλλη φορὰ ἔς τὸ Θαλασσοχώρι. Καθένας ποῦ ἀκούγε τὸ νέο, τὸ ἔλεγε τοῦ ἄλλου, καὶ ἀμέσως, ὅπως ἦταν κι' ὅπου βρίσκονταν, τραβοῦσε γοργὰ κατὰ τὸ σπίτι τοῦ Μητρός. Ποῦ μαζεύτηκεν ὄλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος; Γυναῖκες ὁμορφουσιμμένες μὲ τὰ μαῦρα φακίδια· γυναῖκες ἀνάλλαγες, ὅπως βρίσκονταν ἔς τὰ σπίτια τους. Κάθε λογῆς ἄντρες, νοικοκυραῖοι, δουλευτάδες τῆς θάλασσας καὶ τῆς στεριάς. Παιδάκια ποῦ τὰ κρατοῦσαν ἀπ' τὸ χέρι καὶ παιδάκια ἔς τὸ βυζὶ τῆς μάνας. Ὅλοι ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ τραβοῦσαν ἴσια ἐκεῖ. Ἐλεγε πῶς μέσα ἔς τὸ σπίτι ἐκεῖνο γίνονταν τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ, κι' ἔχει στηθῆ ἕνας ἄλλος Ἐπιτάφιος. Καὶ πολλοὶ κρατοῦσαν ἀκόμα ἔς τὰ χέρια τους ἄνθη, ἄνθη ἀπ' τὸν Ἐπιτάφιο, κ' ἔλεγε πῶς πήγαιναν νὰ τὰ ρίξουν ἀπάνω ἔς τὸ στρώμα τοῦ πεθαμένου, μ' αὐτὰ νὰ τοῦ εὐωδιάσουν τὸν τελευταῖον ὕπνο, νὰ τὸν ἀγιάσουν τὸ νεκρό.

Τὸ σπίτι πρόβαλλε μ' ἀνοιγτὰ παραθύρια, μὲ πόρτα ὀλάνοιγτη. Τὸλόυζεν ὁ ἥλιος τοῦ μεσημεριοῦ. Νὰ μὴν ἤξερε κανεὶς τίποτε, νὰ μὴ γροικοῦσε

τὸν ἦχο, θὰ στογάζονταν, ὅχι πῶς διάβαινε ὁ Χάρος ἀπὸ 'κει, μὰ πῶς εἶχε στηθῆ μεγάλο πανηγύρι. Κανεὶς δὲν τὸν κρατοῦσε τὸν κόσμο ἐκεῖνον. Ὅσοι ἔτρεξαν πρῶτοι, δρασκελίσαν τὸ κατώφλι, ἀνέβηκαν, τράβηξαν ἴσα μέσα, σκάρπισαν ἔς ὄλα τοῦ σπιτιοῦ τὰ χωρίσματα. Οἱ ἄλλοι καρτεροῦσαν ἀπ' ὄξω. Κι' ὄλο ἔρχονταν. Κι' ὄλο κατέβαιναν, κι' ὄλο ἔραζαν ἀνθρώποι μπροστὰ ἔς τὸ σπίτι. Κ' ἐξαφνὰ πάλι ὅσοι πρόφτασαν καὶ πρωτανέβηκαν ἔς τὸ σπῆτι, πρόβαλαν ἔς τὰ παράθυρα, κατέβηκαν πάλι, λαχανιασμένοι, ἀποσωμένοι, κίτρινοι, καὶ ἔφεραν νέο μαντάτο: — Δὲν πέθανεν ἀκόμα, δὲν πέθανε. Ψυχομαχάει· κι' ἔβαλε νὰ τὸν μοιρολογήσουν ζωντανό! Μωρὲ ἀκούς; Δὲν ξαναστάθηκε τέτοιο πρᾶγμα!

Κι' ἀλήθεια ἦταν, ὅσοι ἐμπνικιν μέσα ἔς τὸ σπίτι, μαρμαρίζονταν ἐκεῖ ποῦ περιέμεναν νὰ τὸν ἰδοῦν πεθαμένο καὶ νὰ τὸν νεκροφιλήσουν, τὸν ἀντίκρουζαν ἀνακαθισμένο ἔς τὸ στρώμ' ἀπάνου, μ' ὀργισμένην ὄψι, μὲ γουρλωμένα μάτια, μὲ τεντωμένα αὐτιά, σὰν ἄτι ἀνυπόμονο νὰ πρέξῃ ἔς τὸν κάμπο, σὰν παλληκαριὸν ποῦ καρτεροῦσε νὰ τοῦ φορέσουν τ' ἄρματα γιὰ νὰ χυθῆ. Καὶ σὲ μιὰ γωνιά μαζωχτῆ ἡ γοργὰ Δήμαινα καὶ ἀσάλευτη, μὲ λείψανο κορμιοῦ μονάχα, μὲ δίχως ψυχῆ, μὲ δίχως δάκρυα· ὄλη τῆς ἡ ζωὴ, εἶχε γίνει φωνή· μὰ ὅχι φωνὴ γυναῖκας· ἡ φωνὴ τῆς ἴδιας τῆς ἀπελπισιάς. Καὶ τραγοῦδοῦσε ἔς ἕνα σκοπὸ δικό της, ποῦ δὲν ξανακούστηκε, κ' ἔλεγε :

Ὁμορφονὸς ψυχομαχάει, ὁμορφονὸς πεθαίνει.
Ἀνάψτε πρᾶσινα κερὶ καὶ κίτρινας λαμπάδες.
Νὰ φέσουνε τ' ὁμορφονοῦ νὰ καταβῆ ἔς τὸν ἄδη.
Σκαλί σκαλί κατέβαινε, σκαλί σκαλί ἀνεβαίνει.

Ἡ Βασίλω ἡ συμπεθέρα της, ποῦ δὲ μπορούσε νὰ βαστάξῃ, κἄτι θέλησε νὰ τῆς εἰπῆ:

— Καὶ μὲν Δήμαινα, δὲν ξαναστάθηκε τέτοιο ἔς τὴν οἰκουμένη, τὸ παιδί σου νὰ ζῆ καὶ νὰ τὸ μοιρολογῆς!

Ἄλλ' ἀντὶ ν' ἀποκριθῆ ἡ μάνα, τὸ παιδί ἀποκρίθηκε :

— Πήγαινε ἔς τὴ δουλειά σου· τώρα θέλω νὰ μὲ κλάψῃ!

Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὴ μικροπαντρεμένη τῆ Λόλω, ἔς τὴν ξαδερσοῦλα του, ποῦ ἔστειλε γονατιστῆ κ' ἔκρυβε τὰ σιγαλά της δάκρυα μέσα ἔς τὸ μαντήλι της, τὴν ἀγριοκῦτταζε καὶ τῆς λέει :

— Μωρὴ Λόλω, γιατί δὲν κλαῖς κ' ἐσὺ;

Κι' ἀκολουθοῦσε τὸ μοιρολόγι :

Κ' ἠδρὲν τον ἕνας σκώληκας μὰ καὶ τὸν ἐρωτάει :
Ποῦ πῆς, ἀσῆμι, νὰ χυθῆς, μάλλαμα, νὰ βολεύῃς;
Ποῦ πῆς, ἀργυροκούδουνο, νὰ χυθῆς τὴ λαλιὰ σου;

Κι' ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς μάνας τὸ μοιρολόγι ξεφύτρωσε ἔς τὰ χεῖλη τῶν γυναικῶν τῶν ἄλλων, καθὼς τὰ δάκρυα φέρνον δάκρυα καὶ τὰ γέλια γέλια, καθὼς τὸ κερὶ ἀνάφτει ἀπὸ

ἄλλο κερὶ, καθὼς ἀπλώνονταν κάποτε κι' ἡ πλημμύρα τοῦ γιαιλοῦ καὶ σκέπαζε τὸ Θαλασσοχώρι. Καὶ μέσα ἔς τῆς γυναῖκες ποῦ μοιρολογοῦσαν, ἄλλαις γυναῖκες πρόβαλαν μ' ἀνθοστέφανα καὶ μὲ χλωρὰ μπουκέτα, κι' ἄλλαις παραπέρα ἔς ἄλλα χωρίσματα κασέλαις ἀνοίγαν κ' ἐτοίμαζαν ρούχα γιὰ τὸ νεκρὸ ποῦ ἀκόμ' ἀνάσαινε, κι' ὄλοένα κόσμος, κόσμος ἀτέλειωτος ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε· καὶ μέτα ἔς τὸν κόσμον ὁ Γιαννάκος ὁ Ταρνάνας, ὁ Μάρκος ὁ Κανίνικας κι' ἡ Ταρία Ταρέλα, ἀποσωμένοι ἀπ' τῆς ἀγρύπνιας, κι' ἀπὸ τὸν πόνο συντριμμένοι, εἶχαν στηλώσει τὰ μάτια σὰν τυρλοὶ καὶ τίποτε λὲς δὲν ἔβλεπαν καὶ τίποτε δὲν ἔλεγαν. Ἀντίκρου ἀπὸ τὸ σπίτι ὁ μικραγκὸς κάρρωνε μὲ δακρυσμένα μάτια τὰ ξύλα τῆς κάσας, κι' ἀπάνω ἡ Βασίλω μὲ τὴ Γυρτογιάννενα ξεδιπλων τὸ σάββανο· ἔς ἕνα τραπέζι ἔστεικε ἡ κεντιστῆ κι' ὀλόχουση σκούφια, στερνὸν χάρισμα τῆς ἀρραβωνιαστικιάς ἔς τὸν ἄκληρο ποῦ τῆς ἐφευγε γιὰ πάντα· μ' ἐκείνη θὰ τὸν στόλιζαν ἔς τὸ νεκροκρέβατο.

Ἀπὸ τὸ μεσημέρι κ' ἐκεῖθε ἄρχισεν ὁ χειροπόλεμος. Τὸ ψυχομαχητὸ κράτησεν ὄλο τὸ δειλινό. Καὶ τὸ παλληκαριὸν βογροῦσε βραχίαι κι' ἀνατράζονταν, σα χώρα ποῦ κἄθε λίγο καὶ λιγάκι τὴν ἀνατίναζεν ἀπ' τῆς γῆς τὰ ἐγκατασεισμέναι δαιμονισμέναι. Καὶ μέσ' ἔς τὸ ψυχομαχητὸ, στερνὰ ξεσπιθίσματα τοῦ καντηλιοῦ τῆς ζωῆς, τέτοια λόγια ξεπετιῶνταν ἀνάρα ἀνάρα :

— Ἄχ! μωρὲ τί ἔπαθα!... Φουστανέλλα φορεῖ; ... Σιγὰ σιγὰ ... μὴν πατήσης τὰ πόδια μου ... Μπα! μπᾶ! τί κόσμος εἶνε τοῦτος ... Ὅριστε! ὄριστε! ... Μάννα ... Μὴν πατήσης παραπάνω! ... Τόπο! τόπο! Ἄερα θέλω! ... Γλυκειὰ ζωὴ ... Μὴ μου κρύβεις τὸν ἥλιο ... Παρὰ δόθηκα!

Καὶ μὲ τὸ παραδόθηκα παράδωσε ἔς τὸ Χάρο τὴ ζωὴ. Ξεφύγησε μπροστὰ ἔς τὰ μάτια τοῦ κόσμου, μέσα ἔς τοῦ Θαλασσοχωριοῦ τὴν ἀγκαλιά, σὰ λεῦκα ποῦ τὴ ρίχνει ὁ ζυλοκόπος ὕστερ' ἀπὸ βαρὺν ἀγῶνα, ἔς τάνοιχτὰ, μπροστὰ ἔς τὴν ὄψι ὀλόκληρου τοῦ λόγγου τοῦ ἀνήμπορου. Τὴν ἴδιαν ὄραν ὁ ἀνθρώπινος ἐκεῖνος λόγγος ποῦ ἀπλώνονταν ἀπ' τὸ στρώμα τοῦ νεκροῦ ἴσα ἔς τὸν δρόμον ἔξω, σκάρπησε μιὰ βοή, ποῦ τὴν εἶχε

γεννήσει βαρὺς καὶ μὲς κι' ἀλαφρὸ ξανάσασμα· Κρίμα ἔς τὸ παλληκαριὸν ποῦ πάει ἄδικα! Δόξα σοι, Κόριε, ποῦ τὸν ἀνάπαφες!

Τὴν ἴδιαν ἐκείνην ὄρα πέρα ἔς τῆς θάλασσας τὴν ἄκρη, ξανοίγονταν ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ νεκροῦ, κι' ὁ ἥλιος ποῦ βασιλεὺς ὀλοπύρινος. Τὸ ἦμερο ἀκρογιάλι δὲν ἐσοφύρωνε πνοή. Τί γλύκα ποῦ εἶχε ἡ φύσις! Στεριά καὶ πέλαγος ἠσύχαζαν νὰ μὴ ταράζουν τὸν πρόσκαιρον ὕπνο τοῦ παντοτεινοῦ θεοῦ, τὸν ὕπνο τὸν αἰώνιο τοῦ πρόσκαιρου τ' ἀνθρώπου.

Ὅμως τὴν ἴδιαν ἐκείνην ὄρα ὅσοι παύσταν μέσα ἔς τὸν πλατὺν ὄντα τὸ νεκρὸ μ' ἀνοιγμένα μάτια ἀκόμα, εἶδαν κἄτι τι παράξενον. Εἶδαν τὴ γοργὰ τὴ Δήμαινα ἀπ' τὸ στρώμα τοῦ παιδιοῦ της ποῦ εἶχε καρφωθῆ ἐκεῖ ξεψυχισμένη, χωρὶς αἰσῆσι καὶ χωρὶς δακρυα, καὶ πλέον καὶ χωρὶς φωνή, τὴν εἶδαν νὰ ὀρμήσῃ ἀγριοπῆ, μέσα ἔς τὸν κόσμο, σὰν ἀγριογάτα, μ' ὀλόφριχτα μαλλιά, μὲ χέρια τεντωμένα, μὲ δάχτυλα ὀλάνοιχτα, σὰν κάποιον νάθελε νὰ πνίξῃ. Μέτα ἔς τὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ ἀθώρητη σὰ φεῖδ' εἶχε γλυστρήσει κ' ἔστεικε ἀκίνητη, κ' ἀμίλητη, κ' ἔστεικε ἡσυχῆ, ὀλογάλνη, σὰ μαρμαρωμένη, κ' ἐκῦτταζε πρὸς τὸ κρεβάτι τοῦ νεκροῦ, μιὰ κόρη. Μιὰ μυστικὴ γοργὰ λαμπύριζε ἔς τὰ μάτια της, καὶ τὸ κλεισμένο στόμα της δὲν τ' ἀνοίγει, ὁμοῦς τὸ χάραζ' ἐλαφρότατα μιὰν ἀδιύρατη γραμμὴ ποῦ ἐμοιάζε χαμόγελο. Τ' ἀνάστημά της δὲν ἦταν ψηλὸ ἀλλ' ὑψώνονταν ἀλύγιστο, τὸ πρόσωπό της φάνταζε ὠρμιότερο καθὼς ἐπρόβαλλε μονάχα ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ μαῦρο σάλι ποῦ σκέπαζε ὄλο τὸ κεφάλι της. Σ' αὐτὴν ἀπάνου ὄρμησεν ἡ γοργὰ. Ψιθουρισμοὶ ἀκούστηκαν τριγύρω :

— Μπα! τὴν παληοβρωμά! τὴν ἀδιάντροπη!

— Μωρὲ τὴν εἶδατε τὴν τρολλο-Μόρφο;

Ἄλλὰ πρὸ τοῦ προφτάσ' ἡ Δήμαινα νὰ τὴν ἀρπάξῃ, ἐκείνη ἀφανίστηκε γοργὰ, σὰν ὄνειρο κικό, σὰν πειρασμὸς ὀλόγλυκος. Κι' ἀπόμεινε ἡ γοργὰ σπαράζοντας καὶ φοβερίζοντας μὲ τὸ χέρι τὸν ἀέρα, καὶ πρὶν μακρὰ πλατεῖα ξαπλωθῆ ἔς τὸ πάτωμα, πρόφτασε καὶ ξεφώνισε :

— Ἄχ! μωρὴ στρίγγλα! Ὄς κ' ἐδῶ βγήκες, μπόστσα! Μοῦ τὸν ἐραγες! Ἄχ! ἂν εἶχα κουμποῦρι σ' ἐσκότινα! Ἄς εἶνε! Δὲν τὸν πῆρες μιὰ φορὰ, κ' ἂς τὸν πῆρε ὁ Χάρος!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥ

Υ Π Ο

ΑΝΔΡΕΟΥ ΔΩΡΗ

Συνέχεια τῆς σελ. 195

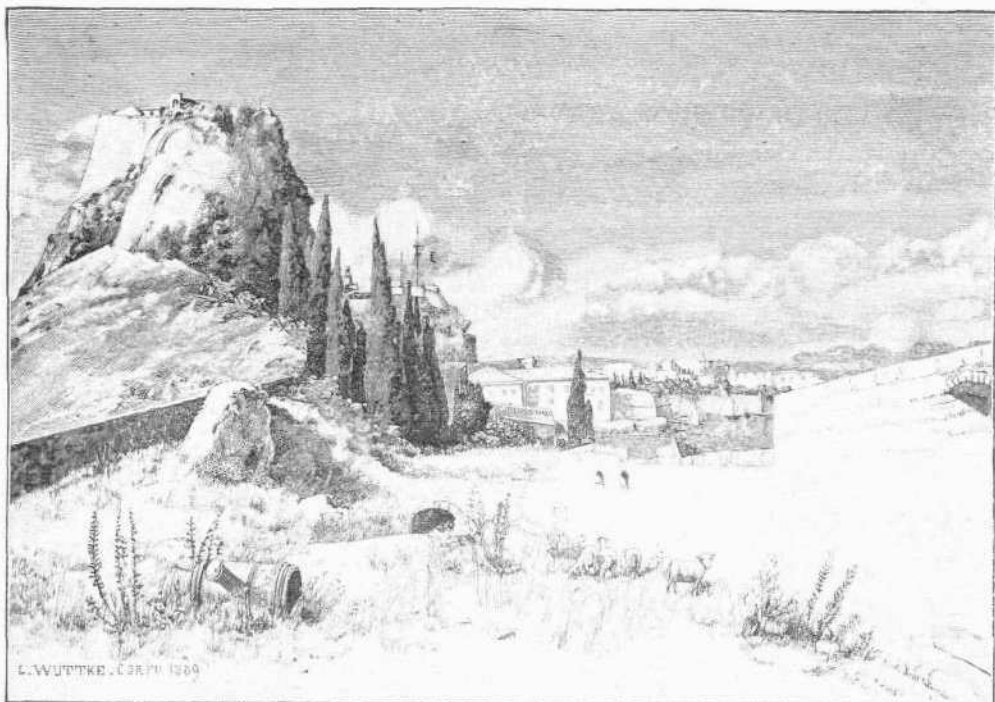
— Είμαι βέβαιος... Μοῦ εἶπαν ὅτι οἱ Φράγκοι μόνον εἶνε ἱκανοὶ νὰ διαπράξωσι τοιαύτας ἱεροσυλίας.

— Ἀφοῦ τόσο ἀγαπᾷς αὐτοὺς τοὺς Ἰησουλούς, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος μετὰ περιφρονητικῆς μει-

— Ἐλα, ἀδελφὴ μου, ἀνέκραζεν ὁ Μαυρίκιος ἀγανακτῶν· δὲν πρέπει νὰ μείνης περισσότερον ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ μανιώδους...

Καὶ παρασύρον τὴν Αἰκατερίνην ἐξήλθεν.

Ὁ Γαργαρίδης, ὅστις ἠσπάλειτο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν νὰ καταβροχθίζῃ τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ πριγκιπικοῦ γεύματος, ἀνέκτισε πάροχτα τὸ αἶσθημα τῆς αξιοπρεπειᾶς μετὰ τὸ κεραυνοβόλον βλέμμα, ὅπου ἐξήκοντισεν ἐπ' αὐτοῦ ὁ κύριός του· ἀφῆκε μετὰ σπουδῆς τὴν θέσιν του ἀπομάσσων τὰ δάκτυλα. Τότε οἱ δύο νέοι ἐπέστρε-

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΑΠΟ ΥΨΗΛΟΥ ΒΡΑΧΟΥ

διάματος, διατί δὲν ἐνεργεῖς ἀνασκαφὰς ὅπως τοῦ ἀνακκλύφης; Ἡ Περσία ἀφίνει νὰ φθειρῶνται βραδείως τὰ θαυμαστά ταῦτα ἔργα τῆς τέχνης ταχαμμένα ἐντὸς κόνεως ἀσεβαστέρας καὶ αὐτῶν τῶν ἀνασκαφῶν μας... Ἀναγνωρίζεις λοιπὸν ὅτι εἶνε ἀναξίτη νὰ τὰ κατέχῃ!

Ὁ διοικητὴς ἐφρόναξε.

— Φύγε μακρὰν ἀπὸ τὰ μάτια μου, γόνε ἀσεβοῦς φυλῆς! ἀνέκραξε μετὰ σφοδρότητος... Φύγε! ἐπίστρεψε εἰς τὸ στρατόπεδόν σου!... καὶ ἐνθυμοῦ τοῦτο: ὅτι οὐδέποτε, οὐδέποτε θὰ ἐπιτρέψω νὰ ἐπαναληφθῶσιν αἱ ἀνασκαφαί σου. Εἶνε ἰδικά μας τὰ μνημεῖα καὶ θὰ τὰ διατηρήσωμεν.

— Καὶ ἐγὼ σὲ εἰδοποιῶ, ὅτι θὰ κατορθώσω τὸν σκοπὸν μου, διοικητά!

— Ἐνθυμήσου, εἶπε μὲ ὀξείαν φωνὴν ὁ Ἀβδούλ-Ἀζιμ μανιώδης, ὅτι ἂν εἰς μόνος ἄνθρωπος ἐργασθῇ διὰ λογαριασμὸν σου, θὰ διατάξω νὰ δικτυωθῇ ἐνώπιόν σου!... Ὅχι...

φην εἰς τὸ στρατόπεδόν των, ἀφοῦ συνήθροισαν τὴν συνοδίαν των.

Ἦτο πλέον ἀνκμυρίβουλον ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ διοικητοῦ, ὅτι ὁ καθηγητὴς Χασελφράτζ ἐνείχετο εἰς ὅλην ταύτην τὴν ὑπόθεσιν. Διὸ ὁ Μαυρίκιος ἔτι μᾶλλον ἐρεθιζόμενος ἦτο ὑπὲρ ποτε ἀπορραϊσμένος νὰ ματαιώσῃ τὰ σχέδια τοῦ δολίου Γερμανοῦ.

Κεφάλαιον ΙΒ'

Τὸ ὑπόγειον ταξείδιον

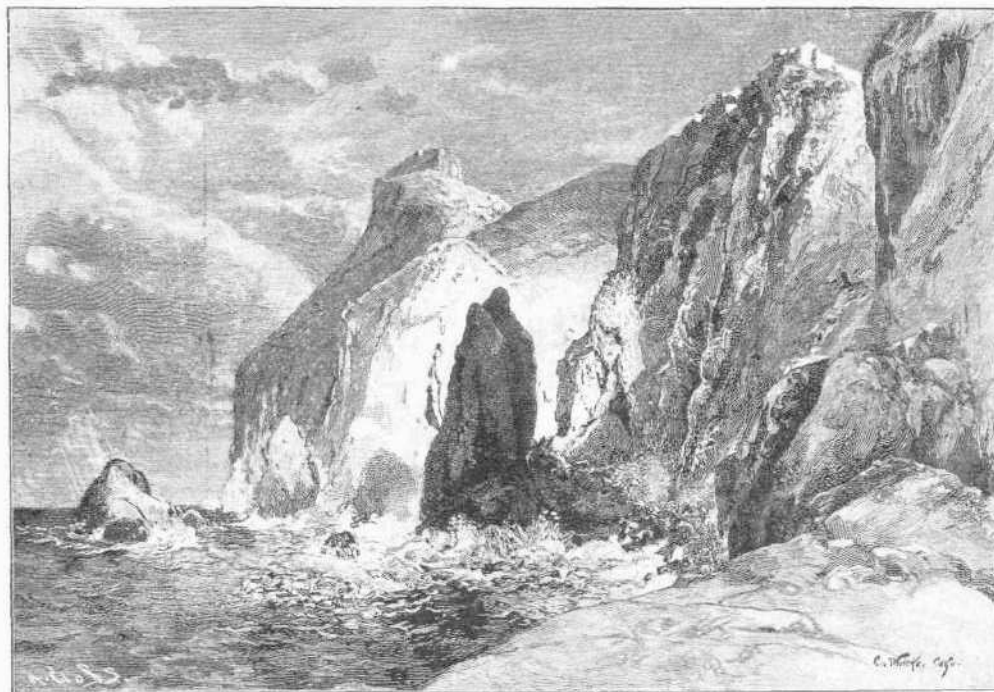
Τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἑσπέραν ὁ Μαυρίκιος καὶ ὁ μάγος συναντήθησαν πάλιν παρὰ τὸ Γκοῦλ-Ἐκ ὁμοῦ μετὰ εἰκοσι περίπου ἐργατῶν Γουέβρου, οἵτινες εἶχον φθάσει ἀπὸ εἰς ἀθροίσως διολισθαίνοντες ὡς σκιὰ ἐν τῇ ζοφερᾷ πεδιάδι. Ἡ Αἰκατερίνη καὶ ἡ Ασὶλὰ εὐρίσκοντο ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς τὸ βῆθος τοῦ σπηλαίου, φιλασόμεναι ὑπὸ τοῦ λευκοῦ πάνθηρος. Ὁ μικρὸς Χασάν εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἐπαγρυπνῇ παρὰ τὰ χεῖλη τοῦ φρεά-

τος, καὶ ἂν ἤθελε πλησιάσει ἀδιάκριτός τις, ὄφριε διὰ συριγμοῦ νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς ἐργάτας. Ἦτο πρὸς τούτοις ἐντεταλμένος νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα διὰ τὴν πύσιν τῶν ἐργασιῶν μίαν ὥραν πρὸ τῆς κοῦς. Καθεὶς τότε ἀνερχόμενος θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν κατοικίαν του πρὶν ἢ ἡ ἀπουσία του ἤθελε περικτηθῆ.

Κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου τὸ φρεῖον ἦτο κεκλεισμένον καὶ οἱ θάμνοι ἐκάλυπτον τὴν πλάκκ. Ὁ Μαυρίκιος καὶ ἡ ἀδελφὴ του εἶχον ἤδη ἐπα- νέλθει εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ οὐδεὶς ὑπόπτει-

ἀνεβίβαζον τὰ χόματα ἐπάνω καὶ τὰ ἔρριπτον μακρὰν τοῦ φρεάτος.

Κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ἡ διάτρησις εἶχε φθάσει μέχρις ἐπιτακτικῶν πήχων ἐπακριβῶς μετρηθέντων παρὰ τοῦ μάγου. Ὁ διάδρομος εἶχε πλάτος πέντε ποδῶν καὶ ὕψος ἐννέα, ὥστε νὰ μὴ ἐμποδίζηται ἡ διὰ τῆς σκαπάνης ἐργασία. Κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Γκουσά-Νισίν κατεσκευάσθη εἰς τὸ ἄκρον τοῦ διαδρόμου τούτου θάλαμον εὐρυχωρότερον. Εἶτα μεταβάλλοντες διεύθυνσιν οἱ ἐργάται ἐστράφησαν πρὸς δυσμὰς σχηματίζοντες

ΔΥΤΙΚΑΙ ΑΚΤΑΙ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

τί εἶχε συμβῆ ἐν Γκοῦλ-Ἐκ κατὰ τὴν νύκτα.

Κατ' ἀρχὰς αἱ ἐργασίαι ἦσαν λίαν δυσχερεῖς· ὁ βράχος, ἐνθα εἶχε λαξευθῆ ὁ σφαιρικὸς θάλαμος, ἦτο σκληρότατος εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ὥστε νὰ θεωρῆται σχεδὸν ἀδύνατον ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν ποτε νὰ διατρηθῇ καὶ ὅτι ἀπέκρυπτε κρύφιον διάδρομον. Ὅχι ἦττον οἱ ἐργάται ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τοῦ γερμανικοῦ Γουέβρου ἐπέμενον νὰ ανοιξῶσιν ὁπῆν πρὸς βορρᾶν.

Ἀφοῦ αἱ πρῶται δυσκολίαι κατενικήθησαν, ἐφθασαν εἰς στρώματα γεωλογικὰ εὐθραυστότερα, ἐν οἷς ὁ ἐξασκημένος ὀφθαλμὸς τοῦ Κερδικ ἀνεγνώρισε συσσωρεύσεις τεχνικῶν καὶ χειροποιήτων.

Ἡ ἀνακρίνωσις αὕτη, ἣν ἀνεκρίνωτε πάροχτα εἰς τὴν Γκουσά-Νισίν, ἐνέπνευσε τὴν ἐλπίδα ὅτι δὲν ἀπεπλανήθησαν ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν. Ἀλλ' οὐκ ἔτι τὸ ἔργον τῶν ἐργατῶν καθίστατο εὐχερέστερον ἤροκον μόνον δύο ἐργάται ὅπως σκάπτωσιν, ἐνθ' οἱ ἄλλοι φέροντες μεγάλους κοφίνους

εὐθεῖαν γωνίαν μετὰ τὴν πρώτην τάφρον.

Καὶ εἰς τὸ μέρος τοῦτο τὸ ἔδαφος ἦτο εὐθροπτον καὶ εὐκόλως διατρυπάτο. Κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἡ σκαπάνη συνήτησεν εἰς ἀπόστασιν τεσσαράκοντα ἐννέα πήχων τείχος ἐκ πλίνθων, ὅπου μετ' ὀλίγον αἱ ἐργασίαι ἀπεγύμνωσαν καὶ ἀπεκάλυψαν πρὸς τ' ἀριστερὰ ἐπὶ τοῦ γρανίτου ἀνοικτὴν θύραν.

Ὁ Γκουσά-Νισίν ἐθαύμαζε σφόδρα διὰ τὰ ἐπιτευχθέντα χάρις εἰς τὴν πυξίδα ἀποτελέσματα. Ὁ Μαυρίκιος φέρων τὸν φανὸν τοῦ ἡτοιμαζέτο ἤδη νὰ διέλθῃ διὰ τῆς θύρας ἐκείνης, περικουλουθόμενος ἐγγύθεν ὑπὸ τοῦ μάγου, ὅτε ὁ συριγμὸς τοῦ μικροῦ Χασάν ἀκουσθεὶς ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἡ πύξ ἀποσπάρησεν. Ἐδέησε ν' ἀνέλθωσιν.

Ὁ Γουέβρος καὶ ὁ νέος ἀπῆλθον συνομιλοῦντες περὶ τῆς μεγάλης αὐτῶν ἀνακκλύφου. Ὁ γέρον μάγος ἦτο ὅσον καὶ ὁ σύντροφός του ἀνι-

πόμονος νὰ διατρέξῃ τὴν ὑπόγειον στοάν, ἐφοβείτο ὅμως τὴν παρουσίαν καὶ τὴν περιέργειαν τῶν ἐργατῶν.

— Δὲν ἀποφασίζω νὰ τοὺς ἀφίσω νὰ ἐξερευνήσωσι μεθ' ἡμῶν τὸν μυστηριώδη ἐκεῖνον τόπον, ἔλεγεν. Εἶνε βεβαίως εὐπειθεῖς καὶ πιστοί, ἀλλὰ πῶς νὰ ἐμπιστευθῇ τις εἰς ἀνθρώπους ἀμαθεῖς καὶ ἀπλήστους πρὸς πᾶν ὅ,τι θαυμαστόν; Εἶνε ἱκανοὶ νὰ διαδώσουν τὴν ἀνακάλυψίν μας, καὶ ἂν ὁ διοικητὴς Ἀβδοῦλ-Ἀζὶμ μάθῃ τίποτε, θὰ ὑποψιασθῇ ὅτι ἔχομεν κεκρυμμένους θησαυροὺς, θὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ μέρος ἐξ αὐτῶν καὶ θὰ ὑπάγουν ὅλοι οἱ κόποι μας χαμένον.

— Εἶμαι καθ' ὀλοκληρίαν σύμφωνος μὲ τὴν γνώμην σου, προτείνω δὲ νὰ ἐπισκεφθῶμεν μόνοι τὴν στοάν. Ἀφοῦ τὴν διατρέξωμεν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ μάθωμεν ποῦ ἄγει, θὰ ἴδωμεν ἂν ἡ συνδρομὴ τῶν ἐργατῶν θὰ μᾶς εἶνε ἀπαραίτητος.

— Ναί, εἶπεν ὁ προσδύτης, ἀλλὰ πῶς θὰ πείσης τὴν ἀδελφὴν σου;

— Τί ἐννοεῖς; ἠρώτησε μετ' ἐκπλήξεως ὁ Μαυρίκιος.

— Αἱ γυναῖκες τοῦ Φραγκιστάν εἶνε ἀτίθασοι· λαλοῦσιν ἐμπροσθεν τῶν ἀνδρῶν τῆς οἰκογενείας των, κἀνήνται εἰς τὴν τράπεζαν μαζί των. Ἄν ἡ νέα θελήσῃ νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὴ, πῶς θὰ δυνηθῇ νὰ τὴν ἐμποδίσῃς.

— Μὴ ἀνησυχῆς περὶ τούτου, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος μειδιῶν. Αἱ γυναῖκες τοῦ Φραγκιστάν εἶνε λογικαὶ ὅσον καὶ ἡμεῖς (καμμίαν φορὰν καὶ περισσώτερον)· ἂν δὲ παραστήσω εἰς τὴν ἀδελφὴν μου, ὅτι ἡ παρουσία της πιθανὸν νὰ παρεμποδίσῃ τὰς ἐργασίας μας, ἔσο βέβαιος ὅτι ἀφ' ἐαυτῆς θὰ προτείη νὰ μείνῃ πλησίον τῆς Λεϊλάς.

Ἐγὼ γέρον ἔσπειρε τὴν κεφαλὴν μετὰ τινος δυσπιστίας.

— Ἐνδεχόμενον ἡ ἐξερεύνησις νὰ παρουσιάσῃ δυσκολίας, ἐξηκολούθησε μετὰ βραχείαν σιγὴν, ν' ἀπαιτήσῃ πολλὸν χρόνον, νὰ εὐρεθῶμεν ἐξαίφνης ἀπέναντι φρέατός τινος ἢ βραχέου ὀρυχθέντος ὑπὸ τῶν κατασκευασάντων τὴν ὑπόγειον δίοδον... Ἐγὼ καὶ σὺ μόνοι εἴμεθα ἀνεπαρκεῖς. Τί κρίμα ἡ νέα Φράγκισσα νὰ μὴ εἶνε ἀνήρ... Θὰ μᾶς ἦτο χρησιμωτάτη ἡ συνδρομὴ της... ἢ ὁ νέος ἐκεῖνος ἀξιοματικός, ὅστις ἔχει τὴν φαιδρότητα παιδίου... Ἡ φαιδρότης αὐτὴ δὲν ἀρμόζει εἰς ἄνδρα... καὶ ὅμως ἡ βοήθειά του θὰ μᾶς ἦτο πολύτιμος. Πρέπει νὰ εἴμεθα τοῦλάχιστον τρεῖς, καὶ δὲν τολμῶ νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς οὐδένα ἐκ τῶν ἐργατῶν.

— Ἄν εἶνε αὐτό, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος, ἄς παραλάβωμεν τὸν Γαργαρίδην! Εἶνε μωρὸς ὁ ὑπηρέτης αὐτός, συμφωνῶ, ἀλλ' ἐνδιαφέρεται ἐγκαρδίως περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀποστολῆς καὶ θὰ ἐπραττε τὰ πάντα, διὰ νὰ κατασχύνη τὸν διοικητὴν καὶ τὸν Γερμανόν, ἂν θεωρεῖ ἀναμεμιγμένον

εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ἄς τὸν παραλάβωμεν. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι δὲν θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ μεταμεληθῶμεν.

— Ἀληθῶς εἶπεν, δὲν φαίνεται περισσώτερον τρελλὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους Εὐρωπαίους, εἶπεν ὁ μάγος μὲ εἰρωνικὸν μειδίαμα. Ἄς τὸν παραλάβωμεν. Αὐρίον θ' ἀποπέμψω πρωτορινῶς τοὺς ἐργάτας.

— Πῶς θὰ τοὺς δικαιολογήσῃς τὴν παῦσιν τῶν ἐργασιῶν;

— Παρετήρησες βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ μάγος μετὰ στιγμιαίαν βέμβησιν, τοὺς ἀρχαίους χαρακτῆρας τοῖς γεγραμμένους ἐπὶ τοῦ ἐκ γρανίτου ἀνωφλίου τῆς θύρας. Λοιπὸν θὰ τοὺς εἶπω ὅτι ἡ ἐπιγραφή αὕτη, ἡ εἰς ἱερὰν γλῶσσαν κεχαραγμένη, ἀπαγορεύει ἐπὶ ποινῇ αἰωνίων βασιανιστηρίων νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν στοάν εἴτι· ν' ἀποκαλύψωσι τὴν ὑπαρξίν της εἰς οἰονδήποτε.

— Καὶ αὐτὸ τῶ ὄντι εἶνε τὸ νόημα τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης; ἠρώτησεν ὁ Μαυρίκιος.

— Διατί θέλεις νὰ τὸ μάθῃς;

— Μὴ ὑποθέσῃς ὅτι θέλω νὰ παραιτηθῶ τῆς ἐπιχειρήσεως... (Ἀλλὰ θέλω νὰ μάθω, ἂν δὲν ὀπισθοχωρῆς ἀπέναντι τοῦ ψεύδους!) προσέθηκε κατ' ἰδίαν ὁ Μαυρίκιος.

— Τί σημαίνει ἡ σημασία τοῦ χρησμοῦ; εἶπεν ὁ μάγος μὲ τὸ αἰνιγματώδες του μειδίαμα, ἀφοῦ οἱ εὐπιστοὶ ἐκεῖνοι ἀνθρωποὶ ἀποδέχονται τὴν ἐξηγήσιν, τὴν ὁποίαν δίδει εἰς αὐτοὺς ὁ ἱερεὺς των.

— Πολὺ καλὰ! εἶπεν ὁ Μαυρίκιος μειδιῶν καὶ αὐτός. Κάμε ὅ,τι θέλεις. Φθάνει νὰ μὲ ὀδηγήσῃς εἰς τὸν ὑπόγειον ναόν· ἐγὼ αὐτὸ μόνον ἐπιθυμῶ.

Ἐφθασαν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Γκουσά-Νισίν. Ἀκούσασαι τὴν φωνὴν τοῦ μάγου αἱ δύο νεανίδες προσέδραμον ἐκ τοῦ βήθους τοῦ ἐνδοτέρου σπηλαίου, τοῦ ἀποτελοῦντος τὸν ἰδιαιτέρον θάλαμον τῆς Λεϊλάς, ἂν συνεμερίζετο μετὰ τῆς φίλης της.

Ἄνεκοίνωσαν εἰς αὐτάς τὴν ἀνακάλυψιν, συμφωνήθη δὲ ὅτι τὴν ἐπαύριον ἐν ὧρα νυκτὸς βαθείας οἱ δύο ἐρευνηταὶ θὰ κατήρχοντο εἰς τὸ φρέαρ συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Γαργαρίδου, ὅστις θὰ ἐκόμιζε καὶ τροφὰς ἢ — διὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἂν ἤθελον εὐρεθῇ ἠναγκασμένοι νὰ διέλθωσιν ὑπὸ τὴν γῆν περισσώτερον χρονικὸν διάστημα ἀφ' ὅ,τι προσέβλεπον — καὶ πυρεῖν καὶ κηρία καὶ κλεπτοφάναρα, κτλ.

Ἡ Αἰκατερίνη, ὅπως προείδεν ὁ μάγος, σφόδρα ἐπεθύμει νὰ συνοδεύσῃ καὶ αὐτὴ τὸν ἀδελφόν της. Ἀφοῦ ὅμως οὗτος τῇ παρέστησεν ὅτι ἡ παρουσία της θὰ ἦτο ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐλευθέραν του ἐνέργειαν καὶ θὰ τὸν παρεκώλυεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιστήσῃ πᾶσαν τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν ὁδὸν

καὶ τοὺς κινδύνους, οὗς ἠδύνατο αὕτη νὰ παρουσιάσῃ, ἢ νεάνις ἐνέδωκε μετὰ λύπης.

— Τρέμω, τὸ ὁμολογῶ, εἶπε στενάζουσα, μαυθάνουσα ὅτι θὰ καταβῆς εἰς τὸ ἀνεξερεύνητον ἐκεῖνο βράθρον καὶ ὀφείλω νὰ καταβάλλω μεγάλας ἐπὶ τοῦ ἐκυτοῦ μου προσπάθειάς, διὰ νὰ μὴ σὲ συνοδεύσω, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ...
Καὶ ἀπέμασσε τὰ δάκρυά της λαλοῦσα, ὁ δὲ Γουέβρος ἐννοῶν ἐκ τῆς ἐκφράσεως τῆς μορφῆς της τί ἔλεγε πρὸς τὸν Μαυρίκιον, ἔλαθεν ἠθος χλευαστικόν.

— Τί σοῦ ἔλεγα; εἶπε πρὸς τὸν νέον. Αἱ γυναῖκες τοῦ Φραγκιστάν εἶνε ἀνυπότακτοι. Κύτταξε τὴν Λεϊλάν· κατέχεται καὶ αὕτη ὑπὸ ζωνῆρας ὅσον καὶ ἡ νέα Φράγκισσα περιεργείας ἀναμφόβολως, ἴσως δὲ ἔχει καὶ καλλιτέρους λόγους ἀπὸ τὴν Χανούμ· νὰ φρονῇ ὅτι τὰ εὐρήματά μας θὰ εἶνε περιεργα... Ἄλλ' ἀφοῦ ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας ἐλάλησεν, αὐτὴ γνωρίζει νὰ σιγῇ.

— Τῇ ἀληθείᾳ, Γκουσά-Νισίν, ἀνέκραξεν ἡ Αἰκατερίνη μετὰ τινος ζωνρότητος, πολὺ ἀδίκως μὲ κατηγορεῖς. Ἐπίτροπέ μοι νὰ σοῦ εἶπω ὅτι, ἂν ἦσο σὺ διὰ τὴν ἐγγονὴν σου ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶνε ὁ ἀδελφός μου δι' ἐμέ, ἴσως καὶ αὐτὴ δὲν θὰ ἐφαινετο τόσον εὐπειθὴς καὶ ἡσυχὸς βλέπουσά σε ἀναχωροῦντα.

Ἐο γηραιὸς Γουέβρος προσέβλεψε τὴν Αἰκατερίνην ὑπὸ τὰς πυκνὰς αὐτοῦ ὄφρυς καὶ μὲ ἐκφρασιν ζωνῆρας δυσαρκεσίας, ἐνῶ ἡ Λεϊλά προσήλου ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα δειλόν, ἐπτοημένη ἐνεκα τῆς παρηρησίας τῆς φίλης της.

— Πρὸς τούτους, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος παρεμβαίνων καὶ θέτων τέρμα εἰς τὴν συνδιάλεξιν, αἱ γυναῖκες τοῦ Φραγκιστάν δὲν εἶνε συνειθισμέναι ν' ἀκούωσιν ἐπικρίσεις, οἷαι ἦσαν ἐκεῖναι, ἄς πρὸ ὀλίγου ἀπηθύνη· ἡ δὲ ἀδελφὴ μου συμπεριφερομένη πρὸς ἐμέ ὡς πρὸς φίλον καὶ ὄχι ὡς πρὸς τύραννον καὶ μὴ φοβούμενη νὰ μοῦ ἀνακοινώσῃ τὰς ἐντυπώσεις της, πράττει ἀκριβῶς ὡς ἐγὼ ἐπιθυμῶ... Λοιπὸν καλὴν ἐντάμωσιν ἀπόψε!... Ἡ ἀδελφὴ μου θὰ ἔλθῃ, ὡς συνήθως, νὰ ζητήσῃ φιλοξενίαν ἀπὸ τὴν ἀξιώραστον φίλην της καὶ θ' ἀναμείνῃ ἐδῶ τὴν ἐπιστροφὴν μου, ὅπως ἐπρότεινες.

Ἐο ἀδελφὸς καὶ ἡ ἀδελφὴ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ στρατόπεδόν των, τὴν ἐσπέραν δὲ πρὸ τῆς ἀντολῆς τῆς σελήνης οἱ δύο ἐρευνηταὶ ἀπεχειρήσαντο τὰς νεανίδας, αἵτινες ἐμελλον νὰ μείνωσιν ὑπὸ τὴν φιλίαν τοῦ μικροῦ Χασάν, ὑπερηφανευόμενοι διὰ τὸ ἀνατιθέμενον εἰς αὐτὴν ἔργον τοῦ προστάτου. Ἀπῆλθον εἰς Γκούλ-Ἐκ ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ Γαργαρίδου, φέροντος μετὰ κόπου βαρὺ κἀνίστρον πλήρες ζωοτροφῶν.

— Δὲν τὰ ἐπῆρα δι' ἐμέ, εἶπε κῆπως πεπραχθεῖς, ὅτε ὁ Μαυρίκιος ἀπηθύνηεν αὐτῶ τινὰς παρκατηρήσεις περὶ τῆς ποσότητος τῶν τροφι-

μων, ἅτινα εἶχε παραλάβει. Ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ τίποτε.

Δύναμαι νὰ περάσω εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, σαρὰντα ὀκτὼ ὥρας ἀκόμη χωρὶς νὰ φάγω... ὡσάν πουλάκι, τί νομίζετε!... ἀλλὰ ἡ εὐγενεία σας τρώγετε γερά... καὶ ἐκεῖνος ὁ γέρω-παπᾶς μοῦ φαίνεται ὅτι καὶ αὐτὸς δὲν τρέφεται μὲ τὸν ἀέρα...

— Καλὰ. Ἀλλὰ ὁ δρόμος εἶνε μακρὸς καὶ δὲν εἰξεύρω ἂν ἠμπορῆς νὰ φέρῃς εἰς ὄλον αὐτὸ τὸ διάστημα τὸ φορτίον σου...

— Μπᾶ! κύριε, ἀνέκραξεν ὁ Γαργαρίδης ἀνευρίσκων τὴν εὐθυμίαν του καὶ καμμύων τοὺς ὀφθαλμούς· σὰς ἐγγυῶμαι ὅτι θὰ εὐρωμεν τὸν τρόπον νὰ ἐλαφρωθῶμεν... Ἐννοία σας καὶ οἱ παλιοὶ στρατιῶται εἶνε πεπειραμένοι.

Καὶ ἐσφιγξέ τὸ κἀνίστρον εἰς τὸν κόλπον του, ὡς νὰ ἐφοβείτο μὴ τοῦ τὸ ἀφαιρέσουν.

Οἱ τρεῖς ὀδοιπόροι κατῆλθον μετ' ὀλίγον εἰς τὸ βῆθος τοῦ φρέατος. Ἡ ὑπόγειος στοά, εἰς ἣν εἰσῆλθον διὰ τῆς θύρας, ἦς ἀνωθεν ἔκειτο ἡ εἰς τὴν ἱερὰν γλῶσσαν ἐπιγραφή, ἦτο εὐρύχωρος καὶ κεκοσμημένη μετὰ τινος μεγαλοπρεπείας. Κίονες ἐγκώδεις καὶ βραχγεῖς εἶχον λαξευθῆ εἰς τὸν βράχον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ παριστῶσι δέσμων κλάμων, καὶ τὸ κιονοκράνον των ὁμοιάζε μὲ ἄνθος λωτοῦ ἠμικλειστον. Εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ τοιχώματος εἶχον χαραχθῆ γραμμὰι εὐθείαι, αἵτινες ἐν τῷ ὑπογείῳ ἐκεῖνῳ χώρῳ διετήρουν τὴν ζωνρότητα τῆς πρώτης βαρῆς. Κοσμήματα καὶ ἀραβουργῆ κομψὰ καὶ ἀπέριττα καὶ ἐπιγραφὰι εἰς χαρακτῆρας ἀγνώστους εἰς τὸν Μαυρίκιον ἀπετέλουν εἶδος διαζώματος πέριξ τοῦ μακροῦ ἐκεῖνου διαδρόμου. Τὸ ἔδαφος ἀπετέλει ὁμαλὴν ἀνωφέρειαν καὶ οἱ ἐρευνηταὶ ἐβάδιζον ἀκόπως, μὴ ἐξαιρουμένου μηδ' αὐτοῦ τοῦ Γαργαρίδου καὶ περὶ βαστάζοντος τὸ μέγα κἀνίστρον.

Μετὰ ἡμισεῖς περίπου ὥρας πορείαν ὁ Μαυρίκιος, ὅστις προηγείτο κρατῶν τὸν φανόν του εἰς τρόπον ὥστε νὰ φωτίζῃ ἐναλλάξ τὸ ἔδαφος καὶ τὸν θάλον, εἶδεν αἴφνης τὴν σκηνογραφίαν μεταβαλλομένην. Ἐο διάδρομος κῆρύνητο διὰ μίαν. Εὐρίσκοντο ἐντὸς σπηλαίου ἐκτάκτου ὕψους. Σταλακτῆται ἠκτινοδόλουν τῆδε κακεῖσε ὡς ἀδάμαντες ἀκατέργαστοι ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τῶν φώτων. Κίονες φυσικοὶ ὑπεβάσταζον τὸν θάλον. Ἀνεζήτησαν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς διεξόδου ἐκ τοῦ σπηλαίου, εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ ὁποῦ οὐ λειχὴν ὁ καλύπτων αὐτὰ ὁμοιάζε μὲ ἐπίστρωμα ἐκ πρασίνου ὀλοσθητικοῦ. Πρὸς στιγμὴν ἐνόμισαν ὅτι ἡ ὑπόγειος στοά ἀπέληγεν ἐκεῖ· παρακκίμπτον ὅμως ὑπερμέγεις τεμαχίον βράχον προσκεκολλημένον εἰς τὰ τοιχώματα ὁ Μαυρίκιος ἀνεκάλυψεν ὅτι εὐρίσκειτο ἐκεῖ θύρα ὁμοία ἐκεῖνης, δι' ἣς εἶχον εἰσέλθει.

Ταῦτοχρόνως ὁ Γαργαρίδης ἐξέφερε κρυγὴν...

— Αἰ, κύριε!... καὶ ἄλλη ἐξοδος ἀπ' ἐδῶ ἀντίθετος ἀπὸ αὐτὴν ὅπου εὐρήκατε σεῖς... Τώρα ποῖα ἀπὸ τὰς δύο εἶνε ἡ καλλιτέρα;

Ὁ Μαυρίκιος καὶ ὁ Γουέβρος ἐδραμον εἰς τὸ ὑποδειχθέν μέρος, εὐρέθησαν δὲ πράγματι ἀπέναντι τῆς εἰσόδου νέας ὑπογείου στοᾶς. Ἀνιψῶν τὴν κεφαλὴν ὁ μάγος ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκει τὴν εἰς ἱερὰν γλῶσσαν ἐπιγραφὴν, τὴν εἰρησκομένην ἐπὶ τοῦ ἀετώματος αὐτῆς ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δύο· ἀλλὰ χωρὶς νὰ περιμένῃ ὁ Γαργαρίδης εἰσῆλθε τολμηρῶς εἰς τὴν νέαν στοᾶν. Αἰφνης τὸν ἤκουσαν ἐκφέροντα μεγάλην κραυγὴν.

— Αἰ!.. ὦ, διάβολε!... εἶνε κατήφορος!... μὲ συνεπῆρε!.. τὸ πανέρι μου, τὸ πα...

Ἡ φωνὴ του ἐσβέσθη. Ὁ Μαυρίκιος καὶ ὁ Γουέβρος ὄρμησαν· πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ὁ ταλαίπωρος ὑπέρτης ἐξηφανίσθη. Ἡ νέα στοᾶ κατήρχετο ἐν ἀρχῇ ὑαλῶς· ἀλλ' αἰφνης τὸ ἔδαφος ἐσχημάτιζεν ὀξείαν γωνίαν καὶ ἐξηφανίζετο ὑπὸ τοὺς πόδας των. Ὁ Γουέβρος ἐμειδίασεν ὑπεροπτικῶς.

— Τοιοῦτοτρόπως, εἶπεν, οἱ μάγοι, οἱ πρόγονοί μας, ἐγίνωσκον νὰ προσφύλασσονται ἀπὸ τὴν περιέργειαν τῶν τολμηρῶν, οἵτινες θὰ εἶχον τὴ θάρρος νὰ εἰσδύσωσιν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς των. Ἄν ὁ ἄρρων αὐτῆς ἤθελε περιμένει ν' ἀναγνώσῃ πρότερον τὴν ἐπιγραφὴν...

— Ἐν τούτῳ πρέπει νὰ τὸν ἀνακύρωμεν ἀπ' αὐτῆς, ἂν εἶνε δυνατόν, εἶπε διακόπτων αὐτὴν μετὰ σπουδῆς ὁ Μαυρίκιος. Εὐτυχῶς ἄρισε τὸ δέμα τῶν σχοινίων ὀπισθὲν του.

Ἐκυψε μετὰ προσυλάξεως ἄνωθεν τῶν χειλέων τοῦ κτηνοῦ, ἀφ' οὗ συνέστησεν εἰς τὸν μάγον νὰ τὸν κρατῇ ἐκ τῶν ποδῶν, βίπτων δὲ τὸ φῶς τοῦ φανοῦ του ἐντὸς τῆς σκοτεινῆς ὀπῆς, ἥς δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὸ βάθος ἐκράξεν:

— ὦ! αἰ!... Γαργαρίδη... Ἀριστομένη!... Ποῦ εἶσαι; αἰ!... αἰ!...

Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς αἱ κραυγαὶ αὐταὶ ἔμειναν ἄνευ ἀπαντήσεως. Τέλος, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ μάγος ἤρχιζε νὰ γὰν τὴν ὑπομονὴν, ἠκούσθη φωνὴ ἀσθενὴς ἐκ τοῦ βάθους τῆς αἰθούσας.

— Αἰ!... αἰ!... ἀπίντησεν ὁ ἀδάμαστος Ἀριστομένης, ἐδῶ εἶμαι, κύριε... Ἀλλὰ εἶμαι σὲ κακὸ χάλι... νὰ πάρῃ ὁ διάβολος!.. μοῦ φαίνεται πῶς ἐστραβώθηκα!... τοῦ κικουῦ στρέφω καὶ ξαναστρέφω τὸ κεφάλι... δὲν βλέπω τίποτε! Ἐρχεστε τὸ φανάρι σας, κύριε!

Τὸ κρατῶ ἀπὸ ἐπάνω σου ἀπῆντησεν ὁ Μαυρίκιος ἐναγωνίως. Θὰ σοῦ βίψω τὸ σχοινί... Κότταξε νὰ τὸ πιάσῃς... Εἶσαι πολὺ βαθειὰ μέσα αὐτοῦ;

— Ἔτσι! ἔτσι κύριε!... Μὰ νὰ πάρῃ ὁ διάβολος!... φοβοῦμαι ὅτι τὸ πανέρι μου κἄτι θάπαθε!...

— Τί μὲ μέλει διὰ τὸ πανέρι σου! ἀνέκραξεν

ὁ Μαυρίκιος. Προσοχὴ! Ἴδου τὸ σχοινί!... Ἔνα!... δύο!...

Καὶ ἤρχισε νὰ ἐκτυλίσσει τὸ σχοινίον, μετ' ὀλίγον δὲ ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Ἀριστομένου.

— Τὸ κρατῶ, κύριε!... τὸ ἐπίσασ!

— Κλάε! τώρα θὰ σὲ σηκώσωμεν!

— Στάθητε μιὰ στιγμὴ... μοῦ φαίνεται πῶς ἀπὸ τῆ μιὰ μεριὰ ἔσπασε τὸ πανέρι.

— Ὁ διάβολος νὰ σὲ πάρῃ!... Ἀνέβα ἐσὺ καὶ ἄρσε αὐτὸ τὸ ἀναθεματισμένον πανέρι.

— Ἐπεκράτησε σιγῇ. Ὁ Μαυρίκιος καὶ ὁ Γουέβρος ἀνέσυρον τὸ σχοινίον πάσει δυνάμει, ἀλλ' οὐδὲν ἀνῆρχετο. Εἰς μᾶτην ἐφώναζον καὶ ἔσυρον τὸ σχοινίον, ὁ Ἀριστομένης ἔμενε βωβός. Τέλος ἡ ἠχηρὰ φωνὴ του ἀντήχηται ἐκ νέου.

— Ἐμπρός! ἐκράξεν.

(Ἐπιτετα συνέχισα) X

ΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΝ ΕΡΩΤΕΣ ΚΟΒΙΩΝ

Γνωρίζετε τὸν Κοβιδόν, τὸν μικρὸν ἐκεῖνον καὶ ταπεινὸν ἰχθύον, ὅστις συνήθως διατρίβει παρὰ τὰς ἀκτῆς; Εἶνε πολὺ παράδοξος ἰχθύς. Ὁ φυσιοδίφης κ. Φρειδερίκος Γκιτέλ, ὅστις ἔακε πολλὰς καὶ λεπτομέρειας παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἰχθύος τούτου ἐν τῷ ἰχθυοτροφείῳ τοῦ Ροσκάρ, ἐδημοσίευσεν ἀξιανάγνωστον πραγματεῖαν περὶ τῶν ἡθῶν αὐτοῦ.

Ὅταν φθάσῃ ἡ ἐποχὴ τῆς ὠτοκίας, ὁ Κοβιδὸς καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ κάμῃ νοικοκυριό· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἐν πρώτοις νὰ παρασκευάσῃ κατοικίαν κατάλληλον. Εὐρίσκει λοιπὸν ὄστρακον κογγυλίου, εἰσέρχεται εἰς αὐτό, σαρώνει τὴν ἄμμον διὰ ταχεῖς κινήσεις τῆς οὐρᾶς του καὶ ἀποκομίζει εἰς τὸ στόμα του τὰ λιθάρια ἢ ἄλλα ἐνοχλητικὰ ἀντικείμενα· ἐξερχόμενος δὲ ὠθεῖ ζωηρῶς μὲ τὰ πτερύγια καὶ τὴν οὐρὰν του τὴν ἄμμον καὶ τὴν βίπτει ἐπὶ τοῦ ὄστράκου εἰς τρόπον ὥστε νὰ τὸ σκεπάσῃ.

Δεκάκις ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐργασίαν τούτην γύρωθεν τοῦ ὄστράκου, ἕως οὗ ἀποτελέσῃ ἐπ' αὐτοῦ λορίσκον ἐξ ἄμμου, εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ὁποίου κατασκευάζει μικρὰν ὀπῆν, ἵνα χρησιμεύῃ ὡς θύρα· καὶ διὰ νὰ μὴν ἀνοικτῇ ἡ ὀπῆ αὕτη συγκολλᾷ τὴν ἄμμον διὰ τοῦ κολλώδους ὑγροῦ, τὸ ὁποῖον ἐκκρίνει τὸ δέμα του, καὶ τὴν μεταβάλλει εἰς εἶδος ἄμμοκοινίος.

Ἡ στοργικὴ θύρα ἀντέχει ἀρκούντως καὶ δὲν καταπίπτουν τὰ τοιχώματά της. Ἀρὰ δ' οὕτω ἐτοιμασθῇ ἡ κατοικία, καιρὸς νὰ ζητήσῃ σύζυγον.

Ἐξέρχεται λοιπὸν εἰς νυμφοθηρίαν, κάμνει προτάσεις καὶ ὀδηγεῖ τὴν θήλειαν, ἣν εὐρίσκει τῆς ἀρεσκείας του, πρὸς τὴν εἰσοδὸν τῆς κατοικίας. Ἐὰν ἀπαντήσῃ ἐπίμονον ἄρρῶν, δὲν ἀποθαρρύνεται· ἐπιστρέφει εἰς τὴν φωλεὰν ἀναμειβόμενος διὰ νὰ κρύψῃ τὴν στενοχωρίαν του· ἀρ' οὗ δὲ περᾶσῃ οὕτω ἐν μοναχικῇ λεπτά τινι, ἐπαναλαμβάνει μετὰ πλείονος ζωηρότητος τὰς ἐρωτικὰς του ἐπερώδους. Ἀναπτύσσει δὲ ἐνίοτε σταθερότητα καὶ ἐπιμονὴν ἐπιρρο-

νον. Ὁ εἰρημένος φυσιοδίφης—τοῦ ὁποίου ἡ ὑπομονὴ δὲν ὑπολείπεται, φαίνεται, τῆς τοῦ Κοβιδίου, παρατήρησε κοβιδόν τινα ὅστις ἐντὸς τριῶν ὥρῶν ἐξῆλθεν ἐβδομήκοτα ὀκτὼ φορές καὶ ποσοκέλευσε ἑκατὸν ἐξήκοτα ὀκτὼ φορές τὴν θήλειαν νὰ συμμερισθῇ τὴν φωλεὰν του. Καὶ μόνον τὴν ἑκατοστὴν ἐξηκοστὴν ἐνάτην φοράν ἐπέτυχεν!

Ἡ σκληρὰ θήλεια συγκινηθεῖσα ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισε νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν φωλεὰν. Ἀλλὰ καὶ ἀφ' οὗ εἰσῆλθεν, ἐξῆλθε τρεῖς φορές τίς οἶδε τί προσηλαζομένη. Τὴν τετάρτην φοράν ἐπὶ τέλους ἔπαυσαν οἱ δισταγμοὶ τῆς καὶ ἐγκατεστάθη, νόμῳ πλέον! Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁ γαμβρός, φοβούμενος τὸ παλιμβουλον αὐτῆς, ἔλαβε μέτρα, τεθείς πρὸ τῆς θύρας διὰ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ νὰ ἐξέλθῃ καὶ πάλιν.

Ὅταν ἐπὶ τέλους ἡ θήλεια συνειθίσῃ εἰς τὴν κοινὴν κατοικίαν, ὠτοκεῖ. Πρὸς τοῦτο βαδίζει εἰς τὸ ἔδαφος καὶ περιπατοῦσα, ποθεῖται τὰ ὠά της τὰ ὁποῖα προσκολλῶνται ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ ὄστράκου διὰ τοῦ κολλώδους νηματίου, τὸ ὁποῖον φέρουσιν ἐπὶ τῆς μιᾶς κορυφῆς αὐτῶν. Ἐκ διαλειμάτων δὲ εἰσέρχεται εἰς τὴν φωλεὰν ὁ ἄρρων καὶ γονιμοποιεῖ τὰ ὠά. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται ἐπὶ δύο ὥρας, μέχρις οὗ ἡ θήλεια ἀπεθέσῃ ὅλα τὰ ὠρμα ὠά της.

Πῶς τώρα ὁ φυσιοδίφης κατῳρώσῃτε νὰ μάθῃ αὐτὰ τὰ οἰκογενειακὰ μυστικά;

Καθ' ἃ διηγείται, τοῦ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα ν' ἀφαιρέσῃ ὅλα τὰ κογγυλία τοῦ ἰχθυοτροφείου καὶ νὰ τὰ ἀντικαταστήσῃ δι' ὕλων ὠρολογίων, καὶ ὁ κοβιδὸς μετασχημάτισεν εἰς κατοικίαν μικρῶν ὕλων. Εἶτα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ κ. Γκιτέλ ἐλαφρότατα ἀφῆρει τὴν καλύπτουσαν τὴν φωλεὰν ἄμμον καὶ ἡ ἀδιακρίσια του ἐπέτυχε.

Παρατῳθεῖσθαι τῆς ὠτοκίας ἡ θήλεια ἐγκαταλείπει τὴν συζυγικὴν στέγην καὶ δὲν ἐπανερχεται πλέον, ἀδιαφοροῦσα διὰ τε τὸν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα. Παρὰ τὸ συνήθως συμβαίνει εἰς τὰ ἄλλα ζῷα, ὁ ἄρρων φροντίζει διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἐκκόλαψιν τῶν ὠν. Μένει πλησίον αὐτῶν καὶ φρουρεῖ, ἐμποδίζει τὰ ἄρρακτικά μαζάρια νὰ ἔλθωσι καὶ ῥάγῃσι τὰ ὠά καὶ ἵσταται πρὸ τῆς θύρας ὡς σκοπός. Φροντίζει δι' ὅλα, ἀκόμη καὶ περὶ τῆς ὑγιεινῆς. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κινεῖ τὰ πτερύγια του, διὰ νὰ ἀνανεῶν τὸ ἐν τῷ ὄστράκῳ ὕδωρ.

Ἐὰν τις ἀνατρέψῃ τὴν κατοικίαν, ὁ Κοβιδὸς σκάπτει τὴν ἄμμον ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους καὶ ὠθεῖ τὸ κογγυλίον ἐκ τοῦ ἀντιθέτου, ἕως οὗ τὸ ἐπαναέρῃ εἰς τὴν προτέραν θέσιν. Ἐὰν ἐκδιωχθῇ ὁ ἄρρων ἐκ τῆς φωλεᾶς καὶ ἀντικατασταθῇ τὸ ὄστρακον δι' ἄλλου τοποθετημένου εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, δὲν ἀπατάται, ἀλλὰ μεταβαίνει κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ἀληθῆ του κατοικίαν· μάχεται δὲ λυσσώδως, ἐὰν ἐν καιρῷ τοῦ πειράματος ἄλλος τις θελήσῃ νὰ καταλάβῃ τὸ κογγυλίον, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι τὰ τέκνα του. Καὶ μένει ἐκεῖ μετ' ἀπιστεύτου σταθερότητος, ἕως οὗ τὰ ὠά ἐκκολληθῶσι. Τότε δὲ ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὰ τέκνα του καὶ τοῖς εὐχεταὶ μακρὸν καὶ εὐτυχῆ τὸν βίον.

Αἱ λεπτομέρειαι αὐταὶ διακρύνουν ἱκανὸν φῶς ἐπὶ τῶν ἡθῶν τῶν μικρῶν ἰχθύων, ὧν ὁ βίος ἦτο μέ-

χρι τοῦδε ἤμιστα γνωστός. Ἡ πατρικὴ στοργὴ φαίνεται ὅτι ἀντικαθίστα παρ' αὐτοῖς τὴν μητρικὴν, ἥτις εἶνε τὸσον ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ ἀνώτερα τῆς πλάσσεως εἶδη.

Ὁ Κοβιδὸς εἶνε τύπος καλοῦ οἰκογενειάρχου, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰ παράλια τοῦ Φινεστερίου ἀκρωτηρίου ἀποκαλοῦσι Κοβιδόν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅστις ἀγαπᾷ τοὺς οἰκείους του καὶ φροντίζει περὶ αὐτῶν.

K.

ΑΝΩ ΚΑΤΩ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΩΣ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Ἰδιότροπος παρατηρητῆς γράφει: Φυσικῶς θὰ ὑπέθετέ τις ὅτι πᾶς δικηγόρος θὰ ἦτο πρώτης τάξεως μάρτυς. Ἐχει καθημερινὴν πείραν τῶν μαρτύρων καί, ὡς εἰδός, εἰξεύρει εἰς ποῖας ἐρωτήσεις δύναται εἰς μάρτυς ν' ἀπαντήσῃ, καὶ διατὶ ὁ δικαστὴς λέγει τεσσαρκοτονάκις ἐν τῇ διεξαγωγῇ πάσης δίκης: «Περιορίσου νὰ εἴπῃς τί γνωρίζεις ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, καὶ μὴ ζητήσῃς νὰ εἴπῃς τί ἤκουσες ἀπὸ ἄλλου», καὶ πολλὰς ἄλλας παρατηρήσεις κάμνει, τὰ αἴτια τῶν ὁποίων δὲν κατανοοῦνται ὑπὸ τοῦ ἡμίσεως τῶν ἐχόντων τὴν εὐτυχίαν νὰ κληθῶσιν ὡς μάρτυρες. Καὶ πόσοι τάχα πτωχοὶ, ἀπλοῖ καὶ ἄνθρωποι, δὲν τὰ ἔχασαν ἀπὸ τὰς διασταυρούμενας ἐρωτήσεις εἰσαγγελέων καὶ συνηγόρων, καὶ πόσοι δὲν περιεπλήχθησαν ἀπὸ τὰ δίκτυα τῆς δικηγορικῆς εὐστροφίας, ὥστε νὰ καταδικασθῶσιν ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ; Καὶ ὅμως ὁ χειρότερος τῶν μαρτύρων εἶνε ὁ δικηγόρος μάρτυς. Ὅταν κληθῇ ὡς μάρτυς, δίδει πλαγίως καὶ σκολιὰς ἀπαντήσεις· προσπαθεῖ ν' ἀθετήσῃ τοὺς κανόνας τῶν πειστηρίων, ὑπὲρ ὧν τὸσον πεισμῶδες ἀγωνίζεται ὅταν συνηγορῇ· βλέπει τοῦ συνηγόρου τὸν δάκτυλον ἐπισείομενον αὐτῷ· προκαλεῖ τὰς παραινέσεις τοῦ δικαστοῦ, καὶ ἐννεὰ εἰς τὰς βέβαια φορές δὲν κάμνει καλλιτέραν ἐπίδειξιν ἀπὸ τὸν συνήθη μάρτυρα. Ὅσαρ ἀποδεικνύει, ὅτι εἰς δικηγόρος, ὅταν ὀρκισθῇ νὰ εἴπῃ τὴν ἀληθειαν, αἰσθάνεται ἐκυτὸν εἰς δυσχερῆ θέσιν.

ἩΘΗ ΑΝΘΡΩΠΟΦΑΓΩΝ

Ἰπερίθετο ὅτι ἡ ἥρῳνη, μετ' ἧς ἄγριαί τινες φυλαὶ ἔραγον τοὺς ἐχθρούς των, προήρχετο ἐκ τοῦ πάλους τῆς ἐκδικήσεως. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἐτῆ ἀπεδείχθη σαφῶς, ὅτι τινὲς τῶν συγγόνων ἀνθρωποφάγων ἐρέγονται πράγματι τὸ ἀνθρώπινον κρέας ὡς τροφήν, ὅτι ἐντροπῶσιν εἰς αὐτὸ καθ' ἓν τρόπον πολιτισμένους τις ἐντροπᾷ εἰς τὰς πέρδικας ἢ εἰς τοὺς ὀπτούς φασιανούς. Ὁ κῆτορας τῶν Φιγιῶν νῆσων μέγιστον ἔπαινον, ὅν δύναται ν' ἀπονεύμῃ εἰς πᾶν τὸ ἐδιώδιμον, νομίζει τὸ νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε «τροφεῖον ὡς πεθαμένος ἄνθρωπος». Οἱ Φιγιανοὶ ἔχουσιν ἀβηθῶν τροφίμων, ἀλλὰ θεωροῦσι τὸν «μακρουλὸν γέροντα», ὅπως ὀνομάζουσι τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα, ὡς πολὺ ἡδύτερον τοῦ γαιρέου, τοῦ βοείου καὶ τοῦ προβαίου κρέατος.

Ἀρ' ἐτέρου, εἰ κάτοικος τῆς Ζηλανδίας δὲν θεωροῦσι τὸ ἀνθρώπινον κρέας ὡς ἄβρον τι, ἀλλὰ τρώγουσι τοὺς νεκρούς ἥρωας καὶ τοὺς «σορούς», εἴτε ἐχθρούς εἴτε φίλους ἀδιακρίτως, μὲ τὴν ἰδέαν

ὅτι μεταλαμβάνουσι τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς περινοίας ἐκείνων, ὡν τὰς σάρκας καταβροχθίζουσιν.

Ὁ εὐγενὴς ἄγριος τῆς γῆς τοῦ Φουέγου οὐδέποτε τρώγει τινὰ ἐκ τῆς ἰδίας φυλῆς, ἐκτὸς ὅταν σπανίζωσιν ἄλλα κρέατα, καίτοι εἶνε πάντοτε πρόθυμος νὰ καταφάγῃ τὸν ξένον ναυαγόν. Κατὰ τοὺς βαρεῖς χειμῶνας, ἂν πιστεύωμεν τὴν διήγησιν τοῦ Ἀγγλοῦ ναυάρχου Φιτσοῦ, οἱ Φουέγιοι, ὅταν δὲν εὐρίσκωσιν ἄλλο κρέας, λαμβάνουσι τὴν γεροντοτέραν γυναῖκα τῆς φυλῆς των, τῆς κόπτουν τὸν λαϊμόν, καὶ ἀνάπτοντες πυρὰν τὴν ψήνουσι καὶ εἶτα τὴν μοιράζονται οἱ φίλοι τῆς. Οἱ βάρβαροι, ἐρωτηθέντες διατί δὲν τρώγουσι τοὺς σκύλους των ἀντὶ τῶν γραιῶν των, ἀπήντησαν ἀρελῶς, ὅτι οἱ σκύλοι των συλλαμβάνουσι τὰς ἐχίδνας, ἐνῶ αἱ σεβάσμιαι προμήτορες των δὲν τὰς συλλαμβάνουσι.

Πιθανὸν οἱ πλείστοι καὶ τῶν χειρίστων ἀγρίων νὰ προτιμῶσι τοὺς ἰχθύς καὶ τὰ ἀγρίμια ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα, ἀλλ' εἶνε οὐχ ἤττον ἀληθές, ὅτι ὑπάρχουσι πολλοὶ ἐν Αὐστραλίᾳ, Ἀφρικῇ καὶ ταῖς νήσοις τῆς Νοτίου θαλάσσης φυλαὶ μανιωδῶς θηρεύουσι τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα. Μία ἐν τούτοις παρηγορία ὑπάρχει διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἡ διαβεβαίωσις, ἣν παρέχουσι ἡμῖν οἱ περιηγηταί, ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρωποφάγων τούτων προτιμῶσι τοὺς Αἰθίοπας μᾶλλον ἢ τοὺς Καυκασίους ὡς προσφιλεῖς τῆς τραπέζης των λίχνευμα. Καὶ διὰ τοῦτο σπανίως ἀκούομεν περὶ ἱεραποστόλων καταφαγωθέντων ὑπὸ τῶν Καννιβάλων ἐκείνων.

Η ΕΡΥΘΡΑ ΣΗΜΑΙΑ

Ἡ ἐρυθρὰ σημαία, τὸ σημερινὸν σύμβολον τῆς ἀναρχίας καὶ τοῦ κοινωνισμοῦ, ἦτο κατ' ἀρχὰς σύμβολον νομιμότητος καὶ τάξεως. Ἐν Γαλλίᾳ τῇ 21 Ὀκτωβρίου τοῦ 1789, ἐψηφίσθη ἵνα ἐν καιρῷ ὀχλαγωγίας, στασιασμοῦ καὶ ἀταξίας, ἡ σημαία αὕτη φέρεται πρὸ τῆς ἐθνοφυλακῆς προμηγύουσα εἰς τοὺς ταραχίτας τὴν προσέγγισιν τῆς ἐπεμδάσεως τῶν ἀρχῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ἄπαξ μόνον ἔγινε χρῆσις τῆς ἐρυθρᾶς σημαίας, καὶ τοῦτο ἐν τῷ Κάμπῳ Μαρτίῳ τῶν Παρισίων, τῇ 17 Ἰουλίου 1791, κατὰ τὴν γενομένην στάσιν ἐξ αἰτίας τῆς πρὸς ἐκθρόνισιν τοῦ βασιλέως προτάσεως τῶν Ἰακωδίνων. «Κάτω ἡ κόκκινη σημαία!» ὑπῆρξεν ἡ κραυγὴ, δι' ἧς οἱ πατέρες τῆς νεωτέρας ἀναρχίας ἐχαιρέτισαν τὴν σημαίαν. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ ἐρυθρὰ σημαία ἐδαπτίσθη μὲ ἀῖμα καὶ ἔκτοτε ἐθεωρήθη ὡς τὸ αἱματηρὸν τῆς τυραννίας σύμβολον. Τῷ 1832, κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ στρατηγοῦ Λαμάρκ, ἡ ἐμρᾶνισις ἱππέως μὲ ἐρυθρὰν σημαίαν ὑπῆρξε τὸ σημεῖον τῶν ὀχλαγωγῶν, καθ' ὅς ἡ ἐρυθρὰ σημαία πρώτην φορὰν ἐκυμάτισεν ἀπὸ τῶν δημοκρατικῶν ὀδοφραγμάτων. Ἡ μέλαινα σημαία τῶν στασιαζόντων ἐργατῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐριστικῶς ὑπεχώρησε πρὸ τῆς ἐρυθρᾶς κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1848.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Ἐν τινι διαλέξει, ὁ διδάσκαλος τῆς δραματικῆς τέχνης ἐνὸς τῶν μεγάλων θεάτρων τοῦ Λονδίνου εἶπε: «Δὲν εἰξεύρω ἂν εἶμαι ὑπὲρ τῆς παραχωρήσεως τῆς ψῆφου εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλ' εἰξεύρω ὅτι εἰς τὸ θεατρικὸν ἐπάγγελμα αἱ γυναῖκες εἶνε πολὺ εὐπλάστότεραι καὶ εὐδιδασκότεραι, πολὺ ὀξυ-

τεραι εἰς τὴν ἀντίληψιν σκηνικῆς τινος ἰδέας, τὴν ἐνθυμοῦνται ἐπὶ μακρότερον καὶ τὴν ἐκτελοῦσι δεξιότερον τῶν ἀνδρῶν. Τοῦτο εἶνε τὸ πόρισμα τῶν παρατηρήσεών μου ἀπὸ 25 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα. Εὐκολώτερον δύναμαι νὰ διευθύνω δέκα γυναῖκας παρά ἓνα ἄνδρα. Εἰς τὴν γυναῖκα δύναται τις τὰ ἔχρη πεποιθῆσιν ἐν παντὶ χρόνῳ. Κατὰ τὰς πρώτας παραστάσεις οἱ ἄνδρες μοῦ φέρουν ἰδρωτὰ ἀγωνίας. Ἀλλ' εἶδετέ ποτε γυναῖκα νὰ ναυαγήσῃ εἰς τὴν πρώτην παράστασιν; Ἐγὼ ποτὲ δὲν εἶδα, καὶ ὁμῶς εἶδα τόσα καὶ τόσα ναυάγια ἀνδρῶν. Ὀνομάσατε τοῦτο νευρικὴν ἔντασιν ἢ ὅ,τι ἀγαπᾶτε, ἀλλ' ἡ γυνὴ κέκτηται τι, ὅπερ ἀναδεικνύει αὐτὴν νικητρίαν εἰς περιστάσιν, καθ' ἣν ἐννέα εἰς τοὺς δέκα ἄνδρας θὰ ἀποτύχουν. Δύνασθε νὰ τὴν ἀποκαλῆτε τὸ ἀσθενέστερον φύλον, ἀλλ' ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦλάχιστον εἶνε τὸ ἰσχυρότερον.»

Ο ΚΥΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΓΗΣ

Ἀπὸ τινος ἤρχισαν νὰ ἐγείρονται ἀμφιβολίαι ἐν οἱ κύνες, οἱ γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Νέας Γῆς, κατὰγονται τῶντι ἐκ τῆς φερωνύμου νήσου. Διότι ὑπάρχουσι μὲν κύνες εἰς τὴν Νέαν Γῆν, ἀλλὰ δὲν ὁμοιάζουσι τοῦλάχιστον κατὰ τὸ ἀνάστημα πρὸς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ ἀποικιουμένους κύνας τῆς Νέας Γῆς. Ἀλλῶς τε, καθ' ἃ ἀναφέρεται, ὅταν τὸ 1622 ἀνεκαλύφθη ἡ Νέα Γῆ δὲν εὐρέθησαν ἐν αὐτῇ κύνες οὔτε ἄνθρωποι. Ἡ πιθανώτερα λοιπὸν γνώμη θεωρεῖται, ὅτι οἱ κύνες περὶ ὧν ὁ λόγος κατὰγονται ἐξ ἰσχυροῦ γένους κυνῶν εὐρωπαϊκοῦ σωζομένου ἐτι ἐν Νορβηγίᾳ. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ πρώτη ἀνακάλυψις τῆς Νέας Γῆς ἀποδίδεται εἰς τοὺς Νορβηγούς.

ΟΜΟΙΟΤΗΣ

Ἡ μήτηρ ἐπιδεικνύει εἰς φίλην τὸ νεογέννητον βρέφος:

- Καὶ πῶς σοῦ φαίνεται; τίνος μοιάζει;
- Πῶς μοῦ φαίνεται; Ὁραιότατο, χαριτωμένο. Χωρὶς μαλλί, χωρὶς δόντια... ἀπαράλλακτος ὡς ὁ μπαμπᾶς του. Νὰ σὰς ζήση.

Ο ΚΟΚΚΟΣ

Δὲν ἦταν σὲ δάση μίτε σὲ βουνά,
 Σ' ἐρημῆς καὶ μονοπάτια δὲν ἦταν στενά,
 Δὲν ἦταν ἀπὸ δὴνι στῆ κλωνιά κρυμμένο,
 Ἡ πουλὶ ποῦ τον ἀέρα σκίζει καὶ λαλεῖ,
 Ἦτανε τῆς χώρας ἡμερο πουλί,
 Καὶ μᾶς κελαῖδοῦσε μέρα νύχτα τὸ καυμένο!

Δὲν ἐκελαῖδοῦσε μ' ἀναστεναγμούς,
 Τὸ τραγοῦδι του δὲν εἶχε πάθια καὶ καύμοις.
 Ἦτανε τραγοῦδι ποῦ σὰν καλοκαίρι,
 Ἐφέρονε χαρὸς καὶ γέλια στὸ βαρὺ μας νοῦ,
 Ἦτανε ὁροστάτι σταῖλα τοῦρανοῦ,
 Καὶ μᾶς πότιζε τὴ χώρα ποῦ χαρὰ δὲν ἔχει.

Δὲν ἦταν σὲ δάση μίτε σὲ βουνά,
 Σ' ἐρημῆς καὶ μονοπάτια δὲν ἦταν στενά,
 Μόνο μὲσ' στὴ χώρα, μὲσ' στὴν ἀγκαλιά μας.
 Τὸ περὶ τὸ μαῦρο βόλι, κ' ἔπεσε βουδῶ,
 Κ' ἔτσι τὸ πουλί μας πάει τ' ἀκριθῶ,
 Καὶ μαζί μὲ τὴ φωνὴ του πάει καὶ ἡ χαρὰ μας

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΛΤΙΩΝ
 (25 Σεπτεμβρίου — 1 Ὀκτωβρίου)

Μετεωρολογικὰ Στοιχεῖα Ἀθηνῶν	Ἡ μέρα							Ἐξηγήσεις
	25	26	27	28	29	30	1	
Ἀτμοσφαιρική πίεσις	755,4	753,7	753,4	752,8	750,8	749,8	754,7	Ἡ ἀτμοσφαιρική πίεσις παριστα τὸ ὕψος τῆς ὑδραργυρικῆς στήλης, τῆς μετρούσης τὸ βάρος τοῦ ἀνοθεν τοῦ βαρομέτρου ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος· ἐκτιμᾶται δὲ εἰς χιλίστα τοῦ μέτρου.
Μέση θερμοκρασία	21,9	20,25	19,05	19,05	20,2	18,2	18,6	Ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὴν ἑκατοντάδαμον κλίμακα ἐκτιμωμένη, παριστα τὸν μέσον ὄρον τῶν διαφόρων θερμοκρασιῶν τῆς ἡμέρας.
Μεγίστη θερμοκρασία	27,0	24,1	23,3	23,3	21,3	20,3	21,4	Ἡ μεγίστη θερμοκρασία παριστα τὴν ὑψηλότεραν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστης ἡμέρας θερμοκρασίαν.
Ἐλαχίστη θερμοκρασία	16,0	16,4	14,8	14,8	19,2	16,0	15,9	Ἡ ἐλαχίστη θερμοκρασία παριστα τὴν χαμηλότεραν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστης ἡμέρας θερμοκρασίαν.
Σχετικὴ ὑγρασία	58	61	59	59	62	75	72	Ἡ σχετικὴ ὑγρασία παριστα τὸν λόγον τῆς πραγματικῆς ὑγρασίας τῆς ἀτμοσφαιρᾶς πρὸς τὴν μεγίστην δυνατὴν ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας· ἐκτιμᾶται δὲ ἀπὸ τοῦ 0 μέχρι τοῦ 100· τὸ 0 παριστα τὴν τελείαν ξηρασίαν, τὸ δὲ 100 τὴν μεγίστην ὑγρασίαν τῆς ἀτμοσφαιρᾶς.
Ἀπόλυτος ὑγρασία	11,77	10,44	9,94	9,94	9,49	10,97	11,40	Ἡ ἀπόλυτος ὑγρασία σημαίνει τὴν ποσότητα τῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ὕδατινῶν· ἐκτιμᾶται δὲ ἐκ τῆς πίεσεως, ἣν ἐπιφέρουσιν οὗτοι ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, μὲθ' ὧν εὐρίσκονται εἰς ἐπαφὴν, διὰ τοῦ ὕψους ὑδραργυρικῆς στήλης ἰσορροπούσης τὴν πίεσιν ταύτην.
Βροχὴ	—	—	—	—	—	—	—	Ἡ βροχὴ καὶ ἡ χιτῶν ἐκτιμῶνται εἰς χιλίστα τοῦ μέτρου καθ' ὕψος ἀνω τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς.
Χιτῶν	—	—	—	—	—	—	—	Τὰ νέφη ἐκτιμῶνται ἀπὸ τοῦ 0 εἰς 10· τὸ 0 παριστα τὸν ἐντελῶς ἀνέφελον οὐρανόν, τὸ δὲ 10 τὸν τελείως κεκαλυμμένον ὑπὸ νεφῶν.
Χάλαζα	—	—	—	—	—	—	—	Ἡ ἔντασις τῶν ἀνέμων ἐκτιμᾶται ἀπὸ 0 εἰς 9· τὸ 0 παριστα τὴν νηνεμίαν, τὸ δὲ 9 τὴν θυέλλαν.
Νέφη	4	3	4	5	5	8	6	Ἡ κατάστασις τῆς θαλάσσης ἐκτιμᾶται κατὰ τὴν ἑξῆς κλίμακα: 0 = γαλήνια, 1 = τεταραγμένη, 2 = κυματωδὴς, 3 = τρικυμιώδης, 4 = ἀγρία.
Ἄνεμος καὶ ἔντασις αὐτοῦ	BA.3	BA.3	BA.2	BA.4	BA.4	BA.4	BA.4	
Θάλασσα	1	1	0	1	1	1	2	
Μέσαι θερμοκρασίαι Εὐρώπης	25	26	27	28	29	30	1	
Κέρκυρα	21,0	20,0	20,0	21,0	18,5	19,5	20,0	
Βόλος	19,0	18,5	17,5	17,5	18,0	18,0	18,0	
Πάτραι	22,5	22,0	21,5	22,0	22,0	22,0	20,0	
Τρίπολις	16,5	16,5	15,5	14,0	14,0	14,5	15,0	
Κωνσταντινούπολις	18,0	17,5	18,5	—	—	—	—	
Ὀδησός	11,9	11,1	11,3	13,1	13,5	14,8	14,0	
Βατούμ	16,3	—	15,6	18,7	16,3	11,6	15,5	
Παρίδοι	10,7	13,6	15,6	18,0	18,5	13,7	10,3	
Ῥώμη	18,5	17,5	20,5	19,0	18,0	18,0	18,0	
Νεάπολις	—	—	—	—	18,5	—	17,5	
Βρινδῆσιον	20,5	20,5	21,5	19,5	21,5	19,0	20,0	
Καλιάρη	22,0	23,0	21,0	20,0	18,5	19,0	18,5	
Πάνορμον	21,5	21,0	23,0	23,5	19,5	16,5	—	
Μελίτη	21,0	22,5	23,0	23,5	18,5	19,5	—	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

Bossert: Histoire abrégée de la littérature allemande.—P. Guiraud: Lectures historiques.—Th. Reinach: Ἀθηναίων Πολιτεία (Traduction Française).

Τρία καλὰ, ἀλλὰ διαφόρου φύσεως γαλλικὰ βιβλία, ἔχουσι νὰ ἀναγραφῶμεν χάριν τῶν φιλικῶν ἠλικιωστῶν, ἐκδοθέντα καὶ ἀποσταλινὰ ἡμῖν φιλοφρόνως ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ καταστήματος Hachette. Τὸ πρῶτον εἶναι ἢ ὑπὸ Bossert *Συνοπτικὴ ἱστορία τῶν γερμανικῶν γραμμάτων ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν ἀρχῆς μέχρι τοῦ 1870* (Histoire abrégée de la littérature allemande) μετὰ ἐκλεκτῶν τεμαχίων ἐν γαλλικῇ μεταφράσει, εἰδήσεων περὶ τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ ἀναλύσεων κἀλλιστα τετυπωμένως καὶ ὑψιστοῦς τέχνης μετὰ 15 εἰκόνων. Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι προωρισμένον δι' ἐκείνους μάλιστα, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἀναδράμωσιν εἰς τὰς πηγὰς διὰ τὴν ἀνοιαν τῆς γερμανικῆς γλώσσης, ἀλλὰ θέλουσιν οὐδὲν ἧττον νὰ λάθωσι τινα ἐνοιῶν καθ' ὅλου τῆς μεγάλης καὶ σπουδαιότητος γραμματικῆς τῶν Γερμανῶν. Εἶναι ἀνάγκη πλειοτέρων λόγων, διὰ νὰ καταδειχθῇ ἡ χρησιμότης τοῦ βιβλίου.

Τὸ δεῦτερον (ἐξωτερικῶς δὲ κατὰ πάντα ὅμοιον πρὸς τὸ πρῶτον) εἶναι τὰ ὑπὸ P. Guiraud Ἀπορικὰ Ἀναγνώματα (Lectures Historiques) εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀναφερόμενα. Τὸ κἀλλιστον τοῦτο βιβλίον, κοσμοῦμενον καὶ ὑπὸ εἰκόνων ἀσκόπων ἔχει τὴν καθ' ὅλου ἔκθεσιν περὶ τῶν καθιδρυμάτων, ἠθῶν καὶ ἠθῶν τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων. Τοῦτο δὲ τοῦ σκοποῦ τὴν κατόρθωσιν ἐπιχειρεῖ ὁ συντάξας τὸ βιβλίον διὰ σειράς ἀναγνωσιμῶν ἐξηγημένων ἐκ διαφόρων παλαιῶν ἢ νεωτέρων συγγραφέων γραφάντων περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος καὶ συστηματικῶς ταξινομηθέντων. Εἰς τὴν φιλοπονήσαντα τὸ βιβλίον ἀνήκει ὁ ἔπικνος τῆς προσηκούσης ἐκλογῆς, ἀλλ' ἡ ἐπίνοια ὅμως τῆς συντάξεως τοιοῦτου βιβλίου δὲν εἶναι ἰδική του. Τοιοῦτων βιβλίων τὴν σύνταξιν ἐπέκλεισεν αὐτὸ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδευτικῆς τῆς Γαλλίας, ὅπερ ἠθέλησε πλὴν τῶν κυρίων λεγόμενων διδακτικῶν βιβλίων νὰ ὑπάρχωσι διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ ἄλλα βιβλία πρὸς ἀνάγνωσιν ἰδίᾳ προωρισμένα καὶ δι' ὧν ἠθέλει καταρθῶναι νὰ προσκωδῶσιν τὰς κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἀποκτηθείσας γνώσεις καὶ συγγνώμης νὰ στερεοποιῶσιν αὐτὸς εἶπεν καὶ ἐντυπῶνῶσιν εἰς τὴν μνήμην τῶν μαθητῶν διαρκέστερον ὅσα περιπλέον ἠθέλει ἀναπτύξῃ διὰ ζωτικῆς φρονῆς καὶ ἄνευ κειμένου ὁ διδάσκαλος.

Τρίτον τέλος βιβλίον εἶναι ἡ ὑπὸ Θεοδοίου Reinach πρώτη γενομένη γαλλικὴ μεταφράσις τῆς περὶ τοῦ Ἀθηναίων Πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους, ἣτις ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους τοῦτου συνταράσσει τὸν φιλολογικὸν κόσμον ἅπαντα καὶ ἔγειναι ἀρομῆ ἐκδόσεως ὁλοκλήρου σχεδὸν βιβλιοθηκῆς σχετικῆς πρὸς αὐτὸν βιβλίον. Ἡ μεταφράσις τοῦ κ. Reinach εἶναι ἔργον κἀλλιστον καὶ τῶ ὄντι εὐσυνειδήτων. Ὁ λόγιος ἀνὴρ ἔλαθε πρὸ ὀρθολογίων πάντα τὰς πανταχοῦ γενομένας διορθώσεις τοῦ κειμένου, διώρθωτο δὲ καὶ αὐτὸς ἐρθραμένα τινὰ χωρία, ἀπ' οὗ δὲ παρεσκεύασε κείμενον, ὅπερ τῶ ἔργῳ ἂν ἔγινε τέλος καὶ ἱστορικῶς τοιοῦτον, ὡς ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὅσον ἦτο ἐνδεχόμενον πλησιέστατον πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τότε ἐπιχειρήσει τὴν μεταφράσιν του. Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Reinach εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν πῶσον ἐνδιαφέρει τοὺς ἡμετέρους λόγιους.

Ἀρχαιολογικά

Ἐν Περσείῳις περασκέυαζεται μετὰ γλῆ ἀποστολῇ εἰς Σάροδαι τῆς Λυδίας, ὅπως δι' ἐρευνητῶν ἀνεύρη καὶ ἄρισθ τὸν τόπον, ἐνθα ὠρθῶντο τὰ ἀντικτὰ τοῦ βασιλέως Κροῖσου. Ἡ ἀποστολὴ θ' ἀποτελεῖται ἐξ ἀρχαιολόγων καὶ ἀρχιτεκτόνων, θὰ προβῇ δὲ ἴσως καὶ εἰς εὐρυτέρας ἀντικτὰς.

Φιλολογικά

Ἡ προσωσική κυβέρνησις ὀριστικῶς ἀπερῆσσε τὴν ἰδίᾳ δαπάνη ἐκδοσιν μεγάλου λατινικοῦ λεξικοῦ περὶ οὗ ἐγράφη ἤδη. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνέστη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν καθηγητῶν Μόμπτεν, Φάλεν, Δίλε καὶ Ἐοτς, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ τελευταίου τοῦτου. Τὰ ἐξῆκα τοῦ κολοσσίου ἔργου, ὅπερ θὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ 10 χιλιοσελιδῶν τόμου μεγάλου τεύστον, ὑπολογίζονται ὑπὸ τοῦ Ἐοτς εἰς 500,000 μικρῶν, ἤτοι 800,000 δραχμῶν. Ἄλλοι ὅμως φρονῶσιν ὅτι θὰ φθάσωσι τὸ ἐν ἑκατομμύριον μικρῶν. Ἡ ἐκδοσις θὰ περατωθῇ ἐντὸς 18 ἐτῶν, θὰ κληθῶσι δὲ εἰς αὐτοὺς πλὴν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ δεκά ἕτεροι λατινισταί, καὶ θὰ διορισθῇ πρὸς συλλογὴν, κατὰ τὰς καὶ ἐκδοσιν τοῦ ἔργου προσωπικὴν ἐκ 50 λογίων.

Μουσικά

Ἐν Φλωρεντίᾳ συνέστη ἐπιτροπὴ, ἣτις σκοπὸν ἔχει νὰ προπαρασκευάσῃ πανηγυρικῆς ἐορτῆς ἐπὶ τῇ ἐκατοστῇ ἐπετείῳ τῆς γεννήσεως τοῦ Ροσσίνι. Ὁ μέγας μουσουργὸς καταγετο ἐκ Φλωρεντίας, ἐν τῇ πόλει δὲ ταύτῃ ἔχρουσι ταρῆ καὶ τὰ ὄστᾳ του.

— Κατὰ τὴν προσεχῆ διέθνη θ' ἐκθῆσιν τοῦ Σικάγου πλὴν ἄλλων θαυμασίων καὶ παραδόξων θὰ ἐκτελεσθῶσι καὶ συναυλίαι διὰ πολυαριθμῶν κλειδοκυμβάλων. Τὰ κλειδοκυμβάλα θὰ τεθῶσι πυραμιδοειδῶς καὶ θὰ κρούονται ἔγῃ δι' ἀνθρωπίνων χειρῶν, ἀλλὰ δι' ἡλεκτρικῶν. Ὁ αριθμὸς τῶν κλειδοκυμβάλων, ἅτινα θὰ ἀποτελέσωσι τὴν τεραστίαν ταύτην ὀρχήστραν, θ' ἀνέρχεται εἰς 400!

Παντοῖα

Ἡ πρώτη χιτῶν ἐκάλυψεν ἤδη πρὸ ἑβδομάδος τὰς κορυφὰς τῶν ἐν Γερμανίᾳ Γιγαντιαίων Ὀρέων.

— Ὁ Γάλλος νηστειοτῆς Ἀλβῆξ ἀνδρὸς Ζικ ἐτελείωσεν ἐπιτυχῶς τὴν πεντηκονθήμερον νηστείαν, εἰς ἣν ὑπέβληθη ἐν τῷ Ἀκουαίῳ τοῦ Λονδίνου. Καθ' ὅλου τὸ διάστημα τοῦτο δὲν ἔλαβεν ἄλλην τροφὴν πλὴν ὀλιγίστης κίνεως ἐκ φυτῶν, τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐφευρέσεως.

— Ὁ πῆρ ἔπλους τῆς γῆς, κατὰ τινὰ Ἀγγλον, γίνεται διὰ τῶν 11,000 ἀεροπλοίων, ἅτινα ὑπῆρξάντων εἰς τὰς διαφόρους μεγάλας γραμμὰς ἐντὸς ὀδοῦσαντα ἢ ἐννεμήσαντα ἡμερῶν, ἀπαιτεῖ δὲ δαπάνην 5,000 φράγκων. Ἀλλὰ διὰ νὰ γείνη ἄνετον τὸ ταξίδιον, δέον νὰ προτεθῶσιν 5,000 φράγκα προστί.

— Ἐν τῇ Πνομόμειναις Πολιτείας ἐκδίδονται 18,000 ἐφημερίδες. Ἐκαστὴ πόλις ἐκ 1,500 ἢ 1,800 κατοίκων ἔχει δύο ἐφημερίδας κατ' ἐλάχιστον ὅσον. Ἐκ τῶν ἐφημερίδων τούτων 6,000 δὲν ἐκδίδουσι πλεονα τῶν 600 ἀντιτύπων.

— Ἐν Βρυξέλλαις συνέστη σύλλογος τῶν Γατορίων, σκοπὸν ἔχων τὴν συλλογὴν καὶ ἐκθεσιν τῶν ἐκλεκτοτέρων καὶ ὀφαιότερων γάτων. Ἡ πρώτη τοιαύτη ἐκθεσις θὰ γείνη τὸν προσεχῆ Ὀκτωβρίον. Ἐκθέσεις γάτων ἔχρουσι γείνει ἤδη πολλὰ ἐν Λονδίνο, ἐν αἷς ἡ τιμὴ τῶν κἀλλιστῶν εἰδῶν ἀνῆλθεν εἰς 25,000—30,000 φράγκων.